

ЛЕМКІВЩИНА LEMKIVSHCHINA

РІК XVIII, Ч. 4 (71)

ЗИМА — 1997 — WINTER

VOL. XVIII, No. 4 (71)

НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY IN
A FREE UKRAINIAN STATE

ЛЕМКІВЩИНА

LEMKIVSHCHYNA

ВИДАЄ ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ / PUBLISHED BY ODLWU, INC.

РІК XVIII, Ч. 4 (71) ЗИМА — 1997 — WINTER VOL. XVIII, No. 4 (71)

ЗМІСТ

Лемківська коляда	1
Ярина Зоряна: Дивная новина	2
Василь Василів: Лемківщина на роздоріжжі	3
Ірина Стасів-Калиніць: Ікона	6
Перемишль: контрверза навколо греко-католицького храму	8
Василі Хомик: Рідне далеке Надсяння	9
Петро Хмельковський: Богданові знаки	10
Відвідувач: Малярство на склі	11
Тереза Русинник-Кіщак: Ростайне в диму	12
Lemkivshchyna:	
Bohdanna T. Pochoday: UPA/Akcja "Wisla" Anniversaries commemorated in New York Metropolitan area	15
Крайові відзначення 50-річчя акції "Вісла" та 55-ої річниці створення УПА	
Микола Дулляк: Наукова конференція	19
Ольга Кузьмович: Ювілейний концерт	21
Відзначення річниці УПА і акції "Вісла" в громадах	
Д-р Михайло Диміцький: Філадельфія	22
Я.І.: Ню Брансвік, Баунд Брук, Менвіл і околиці	24
М.Ч.: Норт Порт, Фльорида	25
З документів 2-го Конгресу СФЛ	26
Катерина Русин: Молитва лемкині	29
Роман Одрехівський: Відображення 50-річчя акції "Вісла"	
в українській філателістиці	30
Повідомлення СКУ	31
Вісті з Крайової Управи	31
Відійшли від нас. Св. п. Юлія Саноцька	32

На обкладинці: Андрій Хомик. "Лемківське Різдво". Львів, 1997.
Our cover: Andriy Kholmyk. "Lemko Christmas". Lviv, 1997.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Марія Дулляк (головний редактор), Зенон Войтович, Іван Гвозда.
EDITORIAL BOARD: Marie Duplak (Editor-in-chief), Ivan Hvozda, Zenon Wojtowych.
Адміністратор — Корнило Бабяк Administrator — Komyllo Babylak

Мистецьке оформлення обкладинки Михайла Черешньовського
Cover design by Mykhailo Cherešniovskyi

КРАЙОВА УПРАВА ООЛ

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Дулляк	голова
Зенон Галькович	1-ий заст. голови і реф. зовнішніх зв'язків
Володимир Кікта	2-ий заст. голови
Зенон Войтович	секретар
Стефан Косціольек	скарбник
Іван Гвозда	член екзекутиви
Мирон Мицьо	член екзекутиви
Микола Дулляк	член екзекутиви

РЕФЕРЕНТУРИ

Юрій Ковальчик	допоміговий
Корнило Бабяк	організаційний
Стефан Гованський	музейний
Іван Гресь	культ.-освітній

ВІЛНІ ЧЛЕНІ

Іван Васічко	Василь Гаргай
Іван Філь	Теодор Малинік
Ярослав Кравчишин	Петро Русинко

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Михайло Дзіман	голова
Теодор Полянський	член
Іван Нищіт	член

ТОВАРИСЬКИЙ СУД

Іван Хомко	голова
Юліян Котляр	член
Анна Войтович	член

Адреса Крайової Управи ООЛ:

ODLWU, Inc.
P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007

Адреса Редакції та Адміністрації:

"Lemkivshchyna" Magazine
P.O. Box 7
Clifton, NJ 07011-0007 USA

Printed in USA by COMPUTOPRINT Corp.
35 Harding Avenue, Clifton, NJ 07011
Tel.: 1(973) 772-2166 Fax: 1(973) 772-1963
e-mail: computopr@aol.com

Христос Родився

ЛЕМКІВСЬКА КОЛЯДА

Віфлеємська звізда
В небі засьвітила,
Бо Діва Марія
Сина породила.

Колядуйте, Лемки,
Як в єдній родині,
Бо ми юж жиєме
В вільній Україні.

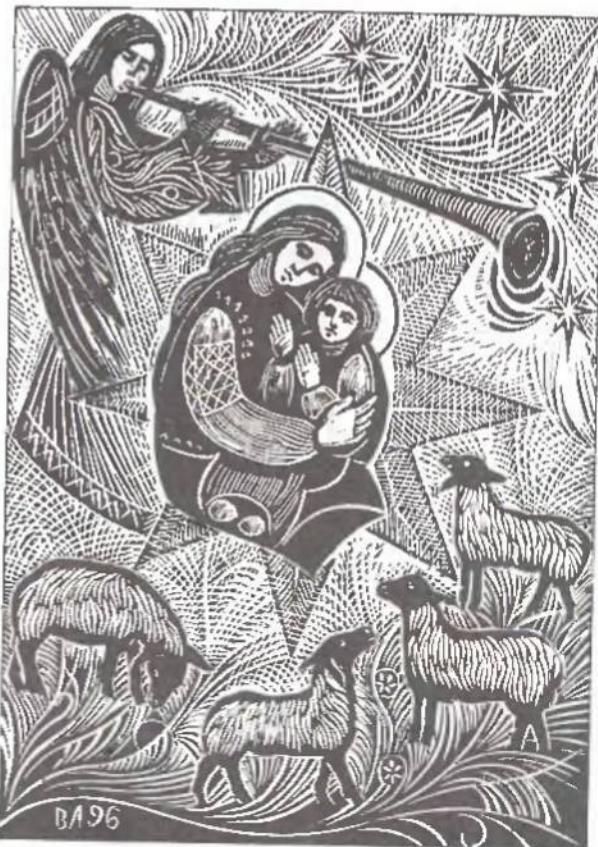
Треба нам малого
Ісуса просити,
Жеби нам допоміг
Тяжкий час прожити.

Будемо просити
Пресвяту Родину
Поблагословити
Вільну Україну.

Жеби Україна
Скоро збогатіла
І ниякої біди
До хиж не пустила.

Жайме собі в згоді,
Як братя з сестрами
Жеби мир і спокій
Били медже нами.

Щиро Вас витаме
В Новорічну динну!
Здравичко і щасьця —
У кожду родину!

ВА 96

З Різдвом Христовим, Новим Роком та Святим Йорданом
вітаємо
український нарід у вільній Україні та на поселеннях.
Зокрема сердечно вітаємо
Голову Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань
Достойного Теодозія Старака,
Проводи наших братніх організацій, об'єднаних у СФУЛО,
Управи та Членство Організації Оборони Лемківщини в Америці,
Читачів, дописувачів та жертоодавців "Лемківщини".
Нехай у Новому Році сповняться усі Ваші надії!
КРАЙОВА УПРАВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ
та Редакція і Адміністрація журналу "ЛЕМКІВЩИНА"

ЯРИНА ЗОРЯНА

ДИВНАЯ

НОВИНА

(КОЛЯДНИКАМ МОЇХ ЮНИХ ЛІТ)

Після 50-ти років; "Сянічок" колядує в хатах у Сяноці і околицях. Січень 1997 р.

фото: Райтар

Проблискують зірки, з-понад хмар звізди
Це йдуть з колядою, статочні газди.
Ніч свята надходить, в лемків над Сяном
Стрічати Дитятко, що звється Добром.

Через далекі часи і простори, бачу вас колядники юности моєї. Стежу за вами, як підходите під вікно підгірської "хижі", дзвоніте срібними дзвінками і просите ласкового дозволу заколядувати.

Бачу ваші засніжені шапки, червоно-бурякові обличчя, від морозу... і "звізди", що проводили вас по засніжених гірських доріжках.

Тоді там, в поклоні скилилась вся гірська земля, шептали ялици... перешіптувалися зі соснами... гомонів напів-сонний ліс... скопихувала тиші ваша коляда, співана сердечно, захриплими від морозу голосами.

"Дивная новина" — неслася пісня віками, відчувається там душа наших предків. Привітно кланялася вам кожна хатина — золотобджільні свічі воскові, пахучим полум'ям моргали та огрівали.

Ікони рідні, святі, усміхалися до Вас... і до

Дідуха на покутті, і до запишеної куті для Духів.

Свіженьке "Деревце" — ялинка, миготіла дрібночками свічечками, і своїми гілками обнимала янголів.

А Ваша цира коляда килим радости стелила в людських серцях, і розповідала про "Дивну новину".

І де ж ви тепер колядники моїх юних днів?

Пусті там хати, здекуди чужі зайди сидять у них. Ніхто не відчиняє дверей назустріч коляді. Не горять свічки на тесаних столах, не усміхаються ікони, бо не стало Дідуха і куті.

Заросли тернями стежки ваших кроків... не лише коляда, що скопихувала тишину ночі... хіба виують неситі вовки!

Ой, відізвіться голосом сильним, щоб скопихнулася вода в рідному споконвіку Сяну. Нехай почує увесь світ, про "гірку новину".

Прийдіть, та голосить про кривду ваших газдів, що викорінено їх з-над Сянської, Богом даної нам землі!

Різдво, 1979

ВАСИЛЬ ВАСИЛІВ

НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ

ЛЕМКІВЩИНА НА РОЗДОРІЖЖІ

*Слухай: Батьківщина свого сина кличе
найпростішим, неповторним вічним словом.
У воді відбились зорі й обличчя,
кароокі люди і співуча мова.*

Богдан Ігор Антонич
(Із вірша "Батьківщина", цикл "Книга Лева")

*Люблю я тебе коханий рідний краю! Розкішна є твоя природа, чисте
та ніжне є твоє повітря: чарівною насолодою воно наповняє грудь
мою!*

Євген Гребінка
(З новелі "Близнюк", цикл "Розповіді Пирятинця")

Вступ

Спонукою до написання цієї статті було інтерв'ю, яке дав Іван Красовський Степанові Боруцькому, кореспондентові львівської газети *Високий Замок*, під наголовком "Лемки не окрема спільнота, а частина українського народу", а яке передрукувала "Закордонна Газета", ч. 32, серпень (2) 1997.

Іван Красовський, громадський діяч і публіцист, пов'язаний з лемківським рухом в Україні, знаний мені з дописів у варшавськім "Нашім Слові". За радянських часів писання Івана Красовського були світоглядово й методологічно режимного покрою ("Аннали", ч. 1, 1974). В умовах української держави, від 1991 року, Красовський пише в національному, патріотичному дусі.

У вище згаданому інтерв'ю Іван Красовський, говорячи про виселених лемків, між іншим, каже таке:

"Переконаний також, що зараз ніхто не хоче залишити обжите місце в Україні чи на заході Польщі, щоб повернутися доживати вік на прадідівську землю. Нині вирости нові покоління лемків, які мають, зокрема в Україні, всі можливості для багатого духовного й матеріального життя. Труднощі часу ми, безумовно, поконаємо. У майбутньому, думаю, лемки розчиняться в українстві, хоч маємо пам'ятати завжди — звідки ми, з якого роду-племені".

В іншому місці цього інтерв'ю Красовський розповідає про старих лемків, які по смерті хочуть бути поховані на Лемківщині. На його думку, це

звичайна романтика. В сучасних умовах добросусідських стосунків між Польщею і Україною зробити це можна безперешкодно й безкоштовно. Такий заповіт він сам зробив. Польська гміна виписала йому папери на похоронення і вручила їх дуже урочисто, як якийсь державний акт.

В статті "В інтересах єдності лемків" (*Bicmī i z Ukraini*, ч. 38, 25 вересня 1997 р.) Іван Красовський критикує рішення Другого Конгресу Світової Федерації Лемків змінити назву цієї організації на Світова Федерація Українських Лемківських Об'єднань. В його розумінні, ця ухвала приведе до відштовхнення т.зв. карпаторосів, які пропонують потребу створення окремої русинської держави і лемківських сепаратистів, які не хочуть приняти назви "українець", "русин" чи "руснак", а хочуть називатися тільки "лемками". З цими людьми треба — на погляд Красовського — переговорювати і пояснювати, що принадлежність лемків до українського народу це незаперечна істина і, що вони творять єдину цілісну етногрупу українського народу. Політика відштовхнення карпаторосів і лемківських сепаратистів, яку веде Світова Федерація, приведе до скорої асиміляції цієї частини лемків. Це є, як твердить Красовський, творення безглуздної берлінської стіни між лемками українцями й лемками неукраїнцями.

Згідно з тезами Івана Красовського (які він пропонує для майбутньої діяльності лемківського світового руху), лемкам треба погодитися з політичним станом, який існує сьогодні, забути про відродження Лемківщини і вживатися в місцевий

Село Радехова, б. Балигородка. Тільки звалений хрест свідком, що тут колись стояла церква. Жовтень, 1997 р.

Фото: М. Райтар

ґрунт чи то в Україні, чи в західній Польщі, пам'ятаючи про своє лемківське походження. Він пропонує діалог, а навіть співпрацю з антиукраїнськими об'єднаннями в ім'я єдності лемків.

Надії Івана Красовського на порозуміння і співпрацю з політичними русинами і лемківськими сепаратистами є марні. Їхні організації є чітко антиукраїнські, ворожо наставлені до українства й української держави. До таких організацій належать: "Стоваришення лемків" у Польщі, "Русинська обрада" в Словаччині, "Общество підкарпатських русин" в Україні (Закарпатська область), "Товариство друзів Підкарпатської Русі" в Чехії, "Руска матка" в Югославії, "Організація русинів в Угорщині", "Об'єднання інтелігенції Русинів Словаччини" і "Карпаторусинський дослідний центр" в США. Всякі спроби порозумітися з ними і вести діалог досі не мали успіху, бо це політичні організації, яких цілі протилежні до цілей лемківського руху української орієнтації. Об'єднувати лемків-українців і політично настроєних лемків-неукраїнців, щоб не відштовхувати цих останніх, якось не має сенсу. Така парасольна організація була б безлика й сама себе звоювала б. Проте є сенс знайти дорогу

до порозуміння зі старою закарпатською і лемківською еміграцією в Америці, яка дуже велика й не має контактів з українською американською громадою. Але це є інша справа, якою треба зацікавити церкви, союзи і громадські централі в США.

В розумінні Івана Красовського, перспектива для лемків в майбутньому є сумна: основна їх маса в Україні розплівиться в українському морю; ті, що живуть на заході Польщі засимілюються. Тільки нечисленні романтики скажуть похоронити себе на Лемківщині з паскавого дозволу польської влади. Додаймо, що нема великого майбутнього для лемків в Америці чи в Канаді, де, в загальному, все українство перетоплюється в американському і в канадському казанах. Така картина не є приваблива і її не можна прийняти пасивно, без протистояння і боротьби з процесами асиміляції.

Погоджуясь з Іваном Красовським, що лемки є частиною українського народу. Вони також в складі української нації є окремою спільнотою, яка має набирати сили і прогресувати тому, що вона єносієм унікальної, багатої регіональної культури, яку треба зберегти та дальше розвивати. В інтересі українського народу й української держави є, щоб

лемки задержалися як окрема етнічна одиниця. Народна українська культура складається з багатьох регіональних культур і тому вона є надзвичайно багата. Лемківська культура, яка сягає в глибини віків, розвивалася досить самостійно й відокремлено та, можливо, тому являється найбільшою, оригінальною складовою одиницею всеукраїнської народної культури.

В дальншому майбутньому, збереження окремішності лемків і лемківської культури не можна собі уявити без відродження батьківщини лемків, Лемківщини. Лемківщина має відновитися як українська земля, як носій самобутньої лемківської культури. В теперішніх обставинах це тяжке завдання, але не безнадійне. Перспектива поліпшилася з проголошенням самостійності України. Лемківський рух дістав потенційного союзника — визволений український народ і українську державу. Залишається переконати їх, щоб вони включилися до процесу відродження української Лемківщини.

Історичні паралелі

Історія є парадою можливостей. Якщо їх загубимо, вони ніколи не повернуться. Історія не повторюється. Щоб скористати з можливостей які відкриваються, мусимо заздалегідь їх передбачити і до них підготовитися. Коротко, не вернеться Богдан Хмельницький і можливості, з яких він не скористав. Не вернеться російська революція 1917 року й можливості, які вона відкрила для визволення України, які не були використані.

Наши сусіди, поляки, близькуче навчилися брати в руки шанси, які давала їм історія, і вони завчасу до цього приготувалися. Перед Першою світовою війною їхні провідники мали ясну думку відбудови незалежної Польщі в поширеніх границях. Вони були максималістами і виховували польське суспільство, щоб бути готовими як прийде відповідна нагода. Під час війни, у Парижі, існував Польський Національний Комітет, який підтримувала Антанта й визнавала його речником польського народу. У Варшаві, в той сам час, діяла Рада Регентів Польського Королівства, яку визнали і підтримували Центральні держави. Роман Дмовський та Йосиф Пілсудський, політичні противники, працювали по двох боках фронту для тої самої цілі — відновлення незалежної, великої Польщі.

По Другій світовій війні поляки дістали надзвичайну можливість поширити, майже подвоїти, свою етнічну територію: на заході по Одру й Нісі Лужицьку, а на сході по Бугу і Сяні. Це була унікальна нагода збільшити життєвий простір і дати змогу полякам стати великим народом. Для використання цієї нагоди польські політики і ціле польське суспільство були заздалегідь підготовлені. Вже на початку війни польські еміграційні уряди вперто проголосували ідею експансії на захід, коштом німців перед урядами Англії, Франції і США. Прем'єр ген. Сікорський, відвідуючи президента США Рузвелті в грудні 1942 року, вимагав пересунути західну границю Польщі по лінію Одри і західної Ніси. Ці ріки він вважав натуральною бар'єрою безпеки для Польщі перед майбутньою німецькою експансією. Був час, коли німецькі війська стояли на берегах Атлантику, Волги й на Кавказі. На конференціях в Ялті й Потсдамі поляки дістали велику підтримку своїх вимог від Советського Союзу. Після війни вони виселили в рекордовому часі мільйони німців і заселили та загосподарили величезні простори т.зв. "відисканих земель". Крім того, вони докорінно змінили характер цих понімецьких провінцій. Сьогодні всі знають Щецин, Вроцлав і Гданськ, як великі польські міста. В той самий час поляки позбулися українців з Лемківщини, Післяння, Холмщини і Підляшшя. В часи антиукраїнської кампанії, поляк-комуніст стався поляком-ендеком, поляк-ендек годився з поляком-комуністом, польські ксьондзи і єпископи йшли солідарно з атеїстичним урядом. До остаточної розправи над українцями поляки підготовили себе протягом століть. Для поляків історія подарувала золоті нагоди і вони їх стовідсотково використали.

Наведу другий приклад з історії жидівського народу. Від століть жиди бажали собі стрічі в Єрусалимі, а старші віком їхали вмирати до Палестини. В минулому столітті Теодор Герцель запропонував конкретну програму відродження Сійону, яка після довгих змагань і боротьби привела до створення держави Ізраїль і відродження гебрейської мови. Коли в 1948 р. прийшла нагода проголосити самостійність жидівської держави, жиди були готові скористати з неї і боротися за закріплення самостійності.

Історія нас вчить, що задуми, які в нинішній

міжнародній ситуації виглядають неможливими, можуть стати практичними до здійснення завтра; тільки треба бути готовими, щоб скористати з нагод, які нам відкриваються.

Сьогодні твердження, що Лемківщина, а також Посяння, Холмщина й Підляшша будуть колись складовими частини української держави, виглядає нездійсненою мрією. Однак ми всі, українці, вважаємо Лемківщину українською землею, хоч вона зараз в складі польської держави. В тому немає ніякого протиріччя чи абсурду. Інші українські землі, які зараз в складі чужих держав, це Берестейщина в Білорусі, Пряшівщина в Словаччині, Кубань в Росії. Про ці землі ми завжди думаємо як про Україну. Такий стан є сьогодні й ніхто тепер не збирається міняти державних кордонів. Ідею, що Лемківщина, Посяння, Холмщина й Підляшша є українські землі, треба вкорінювати й утверджати в свідомості й підсвідомості поляків. Вони мусять цю ідею прийняти, хоч вона для них дуже гірка. Треба виборювати всіми доступними легальними й мирними способами право на розбудову українського життя на Лемківщині, щоб привернути її український характер.

Можливі напрямки діяльності лемківських організацій

1. **Батьківщина кличе лемків повернутися.** Без відродження Лемківщини не можна уявити собі, на довшу мету, відродження лемків. Лемківська "Ватра" в Ждині має великий успіх тому, що відбувається на рідній землі. Зрозуміли вартість батьківщини організатори фестивалю української культури, коли перенесли цей фестиваль зі Сопоту, що на півночі Польщі, до Перемишля, помимо спротиву та шиканів зі сторони поляків. З часом поляки звінкнуть, що місце для такого фестивалю є саме в Перемишлі. Світова Федерація Українських Лемківських Об'єднань повинна орієнтуватися на Лемківщину, там скликати свої конгреси, організовувати імпрези і наукові конференції та встановити свою централю в Криниці або Сяноку.

2. Другим важливим завданням світового лемківського руху є скріпти і реально розбудувати співпрацю галицьких лемків з Пряшівчиною і Бачкою. Пряшівщина етнічно близчча до галицької Лемківщини як до Закарпаття, хоч вона має

ІРИНА СТАСІВ-КАЛИНЕЦЬ

ІКОНА

Злетів на свічку запах саду —
і біле вінце зацвіло.
Над голим писаним столом
Дозріли очі... Все позаду.

Як сніг, як стіни у пітьмі.
Вогонь пригас. Іскра чатує.
Та пусто. Господи, чи чує
Хтось тиху свічку — спогад мій?

Тремка долоня гріє віск.
З вікна в вікно посіє протяг.
І об'являлася навпроти
свята родина в сяйві іскр...

Рушник на рамі, як з плеча,
сповзає в подаху затерпілім...
Моя оголена свіча...
Ця хата... Пустка... День найперший...

відмінну історію. Діялекти, пісні, церковне будівництво по обох сторонах Низького Бескиду, споріднені. На Пряшівщині наші люди живуть на своїй землі. Там є великий резервуар української інтелігенції, знавців народної творчості, діялекологів, мовознавців, які могли б стати дослідниками лемківської культури на північ від Карпат. На Пряшівщині діє організація Союз Русинів-Українців Словаччини, яка має великий досвід боротьби за права нашого народу в умовах постійного асиміляційного наступу зі сторони словацького уряду і словацьких шовіністів. Русини Бачки, які живуть у Воєводині (Югославія), вже майже триста років, походять з Пряшівщини. Вони є прикладом для всіх лемків витривалості при своїй церкві й народі. Вони повинні стати активними членами великої світової лемківської родини.

3. Третя важлива справа є розгорнення пропагандивної акції для ознайомлення українського загалу з лемківською проблематикою. Люди в

Україні та в діяспорі майже не знають про акцію "Вісла", про табір в Явожні, про всі страждання українців Закерзоння після Другої світової війни. Початок вже зроблено відзначаючи п'ятдесятліття цих страхіть, яких зазнав український народ від сусідів поляків. Тепер треба інтенсивно працювати, щоб добитися ліквідації наслідків акції "Вісла". Без допомоги всього українства, передовсім українського уряду, тяжко буде українцям Лемківщини реалізувати свої вимоги до поляків і польського уряду.

Інші приклади діяльності

1. Встановлення лемківського видавництва. Дуже важливою є потреба опрацювання і перевидання класиків лемківської літератури, щоб познайомити загал з їхньою творчістю і показати їх вклад у всеукраїнську культуру. До більше відомих літераторів належать Клавдія Алексович, Володимир Хиляк, Дмитро Вислоцький, Юліан Тарнович, Франц Коковський, Григорій Гануляк, Іван Филипчак і великий поет Богдан Ігор Антонич, якого твори були видані на еміграції в 1967 році.

2. Наукове опрацювання і видання лемківських пісень. Музиколог Зиновій Лисько у статті "Лемківська музика" ("Аннали", ч. 1, 1974) зауважує, що зі всіх, досі зібраних українських народних пісень, лемківські пісні становлять 12 відсотків. Це є величезне багатство. Лемківська пісня характерна своїм архаїзмом, консервативністю і коріниться у глибокій давнині, за висловом академіка Філарета Колесси. Тому вона становить надзвичайне джерело для дослідників. Лемківську пісенну творчість збирав Філарет Колесса, який і сам записував козацькі думи. В 1929 році він видав збірник "Народні пісні Галицької Лемківщини з текстами й мелодіями". Лемківські пісні збирала теж Порфирій Бажанський, Станислав Людкевич,

Зиновій Лисько та Ярослав Полянський. Пісні записані Іваном Франком від отця Никифора Лещишка, який зібрав їх у селі Білична, Грибівського повіту на західній Лемківщині, видав Микола Мушинка в Пряшеві 1996 року під заголовком "Стойть липка в полі". З розпорощенням лемків по світі, пропадає лемківська пісенна творчість. Її конечно треба рятувати.

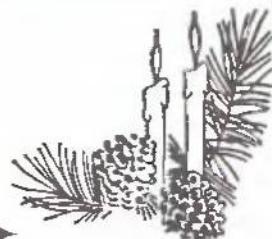
3. Видання монографії або збірника про місто Сянік. Неофіційною столицею Лемківщини вважають місто Сянік. Старинний город з княжих часів, Сянік був важливим осередком українського церковного й народного життя. Між війнами діяв у Сяноці музей "Лемківщина". Чи не надійшов час, щоб Сянік знов став центром лемківської культури? Потрібно показати його минулу роль в національному відродженні Лемківщини.

4. Краєзнавчі досліди Лемківщини. Щоб розвинути краєзнавчі студії різних регіонів Лемківщини треба зацікавити цією темою студентів і науковців України та діяспори. Потрібно розглянути можливості створення центру лемківських студій при університеті ім. Шафарика в Пряшеві, який вже має відділ українознавства. Особливо важним є вивчити історію бувшого етнографічного острова т.зв. "замішанців", на північ від Коросна, який можливо є залишком українських поселень з княжих часів. Також важним, під тим оглядом, є бувше скупчення чотирьох сіл — Шляхтова, Яврка, Чорна Вода й Біла Вода в Новоторзькому повіті. На Пряшівщині, при помочі науковців з Пряшева, потрібно зорганізувати етнографічне дослідження села Остурня. В цій найдалі на захід положений українській місцевості під Татрами починається Русь-Україна. Крім того, добре було б зацікавити молодих науковців-етнографів українськими етнографічними островами на Спишу (східна Словаччина).

ДЯКУЄМО!

СКЛАДАСМО ЩИРУ ПОДЯКУ ВСІМ, ХТО ПРИВІТАВ НАС ЗІ СВЯТАМИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА НОВИМ РОКОМ. ТОМУ, що ми не в силі усім особисто відписати і подякувати, цією дорогою дякуємо вам за вашу пам'ять та щирі бажання.
ХРИСТОС НАРОДИВСЯ!

КРАЙОВА УПРАВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ В АМЕРИЦІ,
РЕДАКЦІЯ "ЛЕМКІВЩИНИ"

Черговий конфлікт, зв'язаний з греко-католицьким храмом, стосується інтер'єру, а докладніше його фасаду. Греко-католики хочуть увести кілька візантійських елементів і добудувати дзвіницю. Не погоджуються на це архітектори, в тому воєвідський реставратор пам'яток.

Схвильований цим Перемисько-Варшавський митрополит архиєпископ Іван Мартиняк заявив у розмові з КАІ, що у зв'язку з багатьма довготривалими перешкодами звернеться за допомогою до папи. Зміни у фасаді греко-католицької архікatedри в Перемишлі, на думку архиєпископа, необхідні тому, щоб вірні були близче свого обряду і "почували себе як в домі свого Отця".

Храм, збудований єзуїтами і який донедавна був латинською святою, в 1991 р. папа Іоанн

Пропал'янна дошка в архікатедрі св. Івана Хрестителя у Перемишлі.
Фото А. Степана

ПЕРЕМИШЛЬ: КОНТРОВЕРЗА НАВКОЛО ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОГО ХРАМУ*

Павло II особисто передав у власність греко-католицькій парафії в Перемишлі. Сталося це тому, що група римських католиків активно виступала проти проекту костельної влади, щоб кармелітський костел св. Терези, який спочатку служив римо-католицькому обрядові, а пізніше, після поділу, до кінця Другої світової війни був греко-католицьким катедральним собором, передати на п'ять років у володіння Греко-Католицькій Церкві. Папа Іоанн Павло II під час свого перебування в Перемишлі 2 червня 1991 року подарував греко-католикам костел єзуїтів. Проблеми почалися відтоді, коли владика Мартиняк і парох собору почали заходи про введення змін у храмі, які були б згідні з духом візантійсько-українського обряду.

РЕСТАВРАТОР ГОВОРить: НІ!

Спочатку на введення змін не дав згоди воєвідський реставратор пам'яток у Перемишлі. Його негативне рішення підтримав проф. д-р габ. Єжи Ковальчик з Інституту мистецтв ПАН у Варшаві. Він, як і реставратор, аргументує це тим, що усу-

вання всяких елементів, які в який-небудь спосіб пригадують, що храм цей був зведений для єзуїтів і раніше був римо-католицьким костелом, не згідне з реставраторськими зasadами і законом про охорону культурних надбань. На думку проф. Є. Ковальчика, це суперечило б також сучасним екуменічним стремлінням і поняттям сучасної культурної спадщини.

31 липня ц. р. парох архікатедрального греко-католицького собору в Перемишлі, отець митрат Євген Полович звернувся до генерального реставратора пам'яток, щоб відмінив рішення воєвідського реставратора. Пропозиції, складені парохом, відносилися до поміщення в бічних нішах фасаду фігурок св. Ольги і св. Володимира, усунення латинського напису на фризі фасаду (*Glorie Sacratissimo Cordi Jesu*) і заступити його кириличним написом, заміни 2 хрестів, що звінчували вежу фасаду і будову 28-метрової дзвіниці каплиці.

В розмові з КАІ архиєпископ Іван Мартиняк вяснив, що святиня під попереднім покровом — Найсвятішого Серця Ісусового — повинна змінити покров, тим більше, що в Східних Церквах немає Ісусового культу в західній формі. Зараз греко-католицька катедра в Перемишлі має історичну

*"Наше Слово" № 52 (2109) 1997.12.28.

РІДНЕ ДАЛЕКЕ НАДСЯННЯ

(ПІСНЯ)

Рідне далеке Надсяння,
Предків моїх голоси,
Ти, — наче зіронька рання,
В чахах земної краси.

Там ми зростали, мов квіти
В росах з зеленім гаю,
Там ми навчилися любити
Землю вітцівську свою.

Ніжно нас сонце вітало,
В праці кипіло село,
Все нам навколо співало,
Любо на серці було.

Буря побила нам квіти,
Грози спалили село,
Нас розігнали по світі,
Щоб і сліду не було.

Тяжко у світі чужому,
Як би то там не було...
Боже, верни нас додому
Під материнське крило!

ВАСИЛЬ ХОМИК

назву і це повинно бути відзначено на фасаді — св. Івана Хрестителя і Матері Божої, які є патронами Перемисько-Варшавської митрополії. На думку владики Мартиняка, на фронтоні храму повинна бути поміщена дата передання найсвятішим лапою собору греко-католикам. Він також вважає, що немає нічого поганого в тому, щоб напис був кириличний, поданий мовою Кирила і Мефодія, яких папа Іоанн Павло II визнав співпатронами Європи і місія яких доходила на терени сьогоднішньої Польщі.

Перемисько-Варшавський митрополит висловив також співчуття з приводу того, що реставратор не дає згоди на поміщення в ніші храму фігурок східних святих, усунених католиками з давньої греко-католицької святині, ані на будову дзвіниці, яку повинен мати кожний храм. У листі до генерального реставратора пам'яток проф. Анджея Томашевського архієпископ Іван Мартиняк говорить, що проект дзвіниці з візантійським елементом не зашкодить мешканцям Перемишля.

ЦЕРКВА — НЕ МУЗЕЙ

Зверхник греко-католиків у Польщі вважає, що "кожний обряд повинен зберегти свій дух. Церква ж є місцем культу, а не музею". "Коли зняли купол на давньому нашому соборі, то в нікого не питали дозволу", — сказав з жалем архієпископ (ідеється про демонтування візантійського купола на костелі кармелітів — прим. KAI). Пере-

мисько-Варшавський митрополит пояснив, що пропоновані архикатедральною парафією в Перемишлі зміни не ідуть в жодному випадку в напрямку нахальної "візантіїзації" цього храму, і запевнив — брила церкви не буде порушена. Владика заявив, що у відношенні до різних утруднень, які йому чинять, буде шукати допомоги в папи Іоанна Павла II.

Жителі Перемишля вважають, що, на щастя, цей конфлікт не має національного характеру, а лише спір між архіектором і владою греко-католицької Перемисько-Варшавської митрополії. Однак, як знаємо з досвіду останніх років, цього роду конфлікти, на основі своєрідного паритету, викликають резонанс по другому боці Бугу і призводять до спричинювання перешкод з боку української влади полякам, що там живуть.

В листі до генерального реставратора пам'яток владика Мартиняк пише: "Вважаємо, що як обряд, ми вже досить покривджені долею щодо наших храмів і пам'яток, щоб за нами й надалі наглядали й переслідували нас так звані перемиські патріоти. Не хотів би я з огляду на державний інтерес Польщі вийти з цією справою на міжнародний форум". Тому-то конфлікт довкола греко-католицької архікатедри в Перемишлі треба якнайшвидше закінчити, тим більше, що постулати сьогоднішніх власників храму не надто високі.

Гжегож Поляк
(Biuletyn KAI, №. 46, 18.XI.1997)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

БОГДАНОВІ ЗНАКИ

(З приводу вечора творчості братів Горбалів)

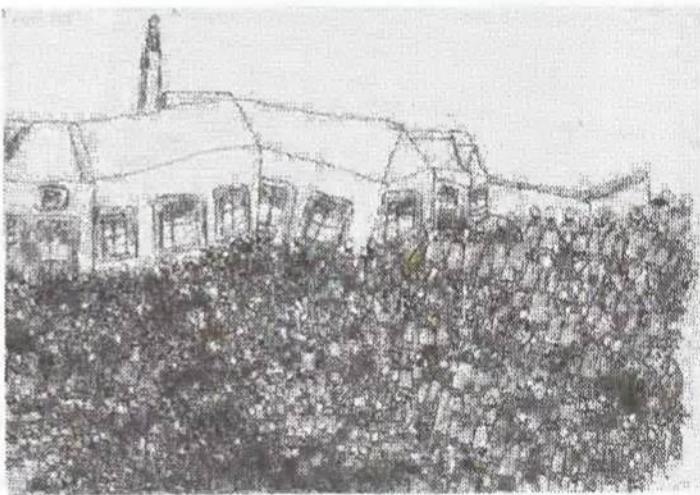
Упродовж століть мальари-примітивісти дивували людей химерністю своїх творів. Їхні малюнки найчастіше щезали в буденній метушні, бо хто ж стане зберігати якусь невправну дивовижу, копії є досконалі Рембрандт і Рубенс... Хіба що якийсь благодійник, зачарований дивосвітом наївного мальарства, приверне увагу знавців до творів нужденного мистця. Саме так збереглися до наших часів малюнки Ієроніма Босха, Ніко Піросманішвілі чи Никифора Дровняка з Криниці.

Україна має мистців, які бачать світ інакше. Твори одного з них — Богдана Горбала зібрали відома громадська діячка Надія Світлична, а мистецька галерея "Маяна", організація "Людські права в XX столітті" й, зокрема, Ярослава Геруляк, Софія Геврик, Надія Мірчук, Іриней Юрчук подбали про їх показ в Нью-Йорку.

Українець-лемко Богдан Горбаль (чи випадково йому дісталося це ім'я?) захворів ще немовлям і це позначилося на його здатності спілкуватися з нашим світом. Так і зростав у виселеній на Тернопільщину родині хворий хлопчик, віддаючи увесь свій час безперервному малюванню. А втім, не весь час, бо він розмовляв з тваринами і птахами, водив самітні танці довкола дерев, наспівуючи їм дивні слова і мелодії, ніби узяті з незнаного, потойбічного світу... Такі ж і малюнки Богдана Горбала, нині вже 60-річного чоловіка. Це — символи, знаки, з яких складаються композиції. Нам не дано їх прочитати, хібащо можемо наблизитися до цієї вселенської таємниці відповідно до власного сприйняття.

Богданів батько якось побачив малюнок сина і сказав, що то — зловісний знак. Через два місяці батька не стало. Яку силу провіщення має Богдан? Що саме побачив на аркуші старий Горбаль? Це — таємне, тільки їм відкрите...

М'які карпатські вершини, що піднеслися до неба з безлічі малих чоловічків-символів та хатніх віконець... Владні монстри і сум'яття чоловічків, затиснутих у вузьких переходах життя... Юрби

Богдан Горбаль. Без назви.

вояків переростають у бойові машини і протистоять химерному лютовому звірові... Метушнязнаків — чи то людей, чи то бджіл — а може просто наша перенаселена планета, побачена з космічної висі... Жорстокий механізм-робот за голови вихоплює людей з вуличної юрби... і поруч — статечні лемківські обличчя...

Лесь Танюк написав про Богдана Горбала: "Наші вчені мужі од мальарства возлюбили чуже слово і до свого ставилися у кращому випадку поблажливо". І далі: "Скілька німого крику про людський біль!" Передати цей крик може дар молодшого брата мистця Миколи Горбала — поета і композитора, вчителя й борця за незалежну Україну, багаторічного в'язня комуністичних таборів, а тепер — члена українського парламенту.

У галереї "Маяна" відбувся вечір, присвячений творчості братів Горбала. Надія Світлична розповіла про життєвий шлях обох, Леонід Грабовський прочитав вірші Миколи Горбала, а Лаврентій Туркевич, граючи на бандурі, заспівав ряд його пісень. Опісля присутні поділилися враженнями. Усі зійшлися на тому, що Богданові твори — про-

МАЛЯРСТВО

НА СКЛІ

Андрій Хомик. Колядники. 1997.

Під такою назвою від 9 до 16 листопада 1997 р. в галерії "Маяна" в Нью-Йорку проходила виставка творів мистця Андрія Хомика.

Виставку, якої офіційне відкриття відбулося 9 листопада, зорганізувало пластове плем'я "Перші Стежі".

роцтво і пересторога. Його знаки не є наївним відбиттям навколошнього світу, вони не є розвитком традиційної народної символіки. Богданові знаки — це спроба постійно говорити нам щось вкрай важливе, відкрите йому для передачі сучасним. І те, що саме в Україну в наші часи прийшов такий мистець-пророк, свідчить про вибраність української долі. Чи ми збагнемо, чи зрозуміємо Богданові застереження і настанови? Немає відповіді на це запитання. Але те, що він змушує нас замислитися над пошуком шляху, збагачує наш внутрішній світ, — безсумнівне.

І ще одне: як гарно, що в Україні вже не знищують творів незрозумілих мистців, а їх самих не зачиняють в "психушках". Адже свого часу люди не зрозуміли Григорія Сковороду і Артемія Веделя... А зрештою, чи зрозуміли вони Христа?

Левко Хмельковський

Андрій Хомик, батьки якого були насильно депортовані у 40-их роках з Лемківщини в УРСР, народився 28 травня 1962 року у Львові. Закінчив Відділ проектовання Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва у 1981 р., відділ художньої кераміки Львівської академії мистецтв у 1986 р. Працював в галузі станкового малярства, книжкової графіки, з 1991 р. — малярства на склі. Він є учасником міжнародних та країнових виставок. Персональні виставки малярства на склі: Львів, 1993 р.; США, 1995 р.; Київ, Львів, 1996 р.; 1995 р.; Краків, 1997 р. Роботи Андрія Хомика знаходяться у приватних колекціях України, Польщі, Німеччини, Франції, Канади та США, придбані Міністерством культури України.

На виставці можна було оглянути біля 100 праць маляра, в більшості пов'язаних з українським народним віруванням, обрядом і традиціями.

За словами Ростислави Грималюк — "Його мистецтво — це вигадливий сплав давнього і сучасного, раціонального і інтуїтивного, глибокодумного і жартівливого.[...] Через колір, форму й зовнішню видовищність, художник підштовхує до роздумів про буття, апелює до незнищених вічних цінностей. Його картини — це роздум, і словідъ, і діялог...".

Відвідувач

СПОМИНИ

РОСТАЙНЕ В ДИМУ

*Ростайне, Ростайне,
Округле селечко.
Як про тя подумам,
Болит мя сердечко.*

Село Ростайне було розташоване вздовж ріки Риак, яка впадає до ріки Вислока, що протікала пониже села. Село ніби було в котловині, бо його оточували невисокі гори, справа Піванки, Окрайки, Перемка, Рогарівка, а зліва Жджарик, Лази, Обіч. Ростайне межувало з селами: Святкова Велика, Незнайова, Граб, Вишоватка, Жидівське, Крампна.

Перша згадка про село з 1581 р. Метрики велися з 1783 р. З 1859 р. в селі була приходська школа, вчив дітей дяк В. Квочка, з 45 дітей вчилося 15. З 1903 по 1905 р. священиком був С. Тарнович. 2 січня 1903 р. в селі народився відомий історик, публіцист, культурний діяч Юліян Тарнович. До 1914 р. був священик Марян Мишковський.

В часі Першої світової війни в околиці села проходили криваві бої російських військ з австрійськими. Взимку 1914 р. село було спалене мадярами повністю, не залишилося жадної хати. Це відплата за те, що в селі були симпатики до московофільства. Велике горе спіткало селян, люди залишилися без харчів і житла. Багато людей розійшлося по сусідніх селах, інші, з розповіді моєї мами, робили шатра з гілок ялини, сосни, підлогу робили з дерев'яних дрючків, які настеляли також ялиновими і сосновими гілками. Харчувалися тим, що в селі залишилося пару пивниць і там була картопля, їли навіть з картоплі лупини. Кілька родин в цей час виїхало до Росії.

Село Ростайне після 1914 р. народилося вдруге. Весною, з допомогою добрих людей, засівали зерно, садили картоплю, садили навіть лупини з картоплі. Почали будувати хати. В цей період багато людей емігрувало до США, Канади, Аргентини.

В 1921 р. побудовано греко-католицьку церкву Косми і Дем'яна. Священик доїджав з с. Граб, там була парафія.

Ростайне. Капличка. 1922 р.

В 1927-1928 рр. вісім родин переїшло на православну віру. Церкви своєї не мали. Один раз в 1940 р. православні правили Службу Божу на Великдень на загороді родини Хавик. А пізніше усі православні уже ходили до церкви греко-католицької з усіма селянами разом. До 1930 р. був о. Флюнта, з 1930 по 1943 р. о. Давидович. Коли село зайняли німецькі війська, церква перестала діяти. З церкви німці зробили собі клуб: показували кіно, спроваджували циркових артистів, а ми, малі діти, дивилися на це диво.

Після Першої світової війни духовне і культурне життя майже не розвивалося, бо не було школи. Охочих і здібних дітей вчили читати і писати зимою по хатах господарі, які знали грамоту:

Прокопчак Мелесій, Ядловський, Скуба Василь. А коли з 1931 по 1943 р. Русиник Степан був війтом, він спровадив учителя, це був поляк Пасют Станіслав, школа була в хаті Сенчак Марії. За стараннями і кlopotanniam výta в 1937-38 pp. була побудована громадою села велика гарна дерев'яна школа, з двома клясними кімнатами і приміщенням для проживання учителя. Першим учителем уже був у школі Пасют С. Перед війною в 1939 р. його замінив учитель Стефанко. Навчання проводилося українською та польською мовами.

Уже в ті часи розпочиналося духовне і культурне життя в селі. В роки війни прийшли учителі — випускники учительської української криницької семінарії, принесли нову культурну хвилю — почався процес українізації. В 1943 р. стала учителькою Марія Кузяк, було організовано дитячий садок для дошкільнят. Серед молоді і учнів швидко пожавився рух при школі, відбувалися забави в нейділю, готувалися концерти-виступи, де вшановували пам'ять Т. Шевченка, ходили на прогулки, до Різдв'яних свят готували вертеп.

При школі утворили кооперативу, в шкільному приміщенні був магазин. При кооперативі було організовано збір грибів і лісових ягід. Селяни усе це охоче збиралі і здавали в кооперативу, а за це одержували гроши, повидло, талони, на які можна було купити взуття, матеріал та інше. Організатором кооперативи був Русиник Степан.

Мешканці села займалися сільським господарством, скотарством, роботою в лісі. Народне ужиткове ремесло, що розвивалося в селі, забезпечувало господарство возами, санями, колесами, ступами для вироблення круп, діжками, бочками, хомутами для коней. Плели кошики і півкошики для возів. Жінки пряли волокно і вовну, ткали полотно. В селі був прекрасний майстер-токар — В. Шатинський. Він майже для усієї центральної Лемківщини виточував і виробляв машинки-прядки для прядення льону і вовни.

Усі ковалські роботи виконував Михав Циган, він був ще і прекрасний музикант. На весілях, забавах грали тільки цигани.

До 1939 р. в селі було проведено комасацію ґрунтів. Селяни одержали землю і ліс майже в одному місці, проти своїх хат, що було корисне для розвитку господарювання. Земля була каме-

Степан Русиник, довголітній війт с. Ростайнє. Після переселення засуджений на 25 років.

нистою, і господарі активно упорядковували ґрунти: викорчувували терен, чистили поля від каміння, вирубували непотрібні дерева. В селі утворився рільничий гурток, вивчали агрономію, одержували мінеральні добрива, гній тримали в спеціальних ямах, гноївку вивозили на поля. Почала добре родити пшениця. З Ясла привозили сортові овочеві дерева і зasadжували сади. Цим усім керував теж С. Русиник. Село розросталося, будували нові хати, криті бляхою, оббиті дошками, з великими вікнами. Було в селі 64 хати, з них одна циганська і одна жидівська.

Війна. Фронт.

В 1944 р. село опинилося в страхітливому Дуклянському котлі смерті. Людей із села німці гнали на Захід, а вони розбігалися по селах Горлицького повіту. Тільки в криївці залишився жид Іцко, якого люди переховували. Коли фронт відступав, а німці покинули село, в лютому-березні 1945 р. люди поверталися в село, але Іцка вже не було. А де він?

Наступила весна, селяни засіяли і засадили

землю, але знову страшне лихо: в село "завітала" переселенча комісія, яка добровільно-примусово записувала на виїзд з рідної землі. Ніхто не хотів покидати рідне прадідівське гніздо. Свідомих селян закривали до пивниць. Закритий був С. Русиник. А його синові голова комісії сказав: "снімай с дома желеzo і уезжай".

У червні 1945 р. з плачем люди покидали село. На фірах їхали до збірного пункту в м. Яспол. Там повантажили людей разом з худобою у товарні вагони і завезли у Сталінську область, в степ, де колії дальше не було. Всіх вивантажили і поїзд від'їхав назад. Плач жінок і дітей невтихав. Чоловіки пішли шукати якесь село, знайшли його за 40 кілометрів і на другий день повернулися з вісткою, що всіх розвезуть по колгоспах. Місцеві люди були добрі, привітні, але самі дуже бідні. Переселенці були для них поляки. Степ для гірських людей був чужим і плачу не було кінця. Туга за рідним краєм, Лемківщиною, рідною мовою кликали додому. І, перезимувавши, весною люди почали гуртуватися, потайки добиралися до поїздів, домовлялися з машиністами товарних поїздів, голі й босі сідали на платформи і їхали назад до границі, але вона для них уже була закрита.

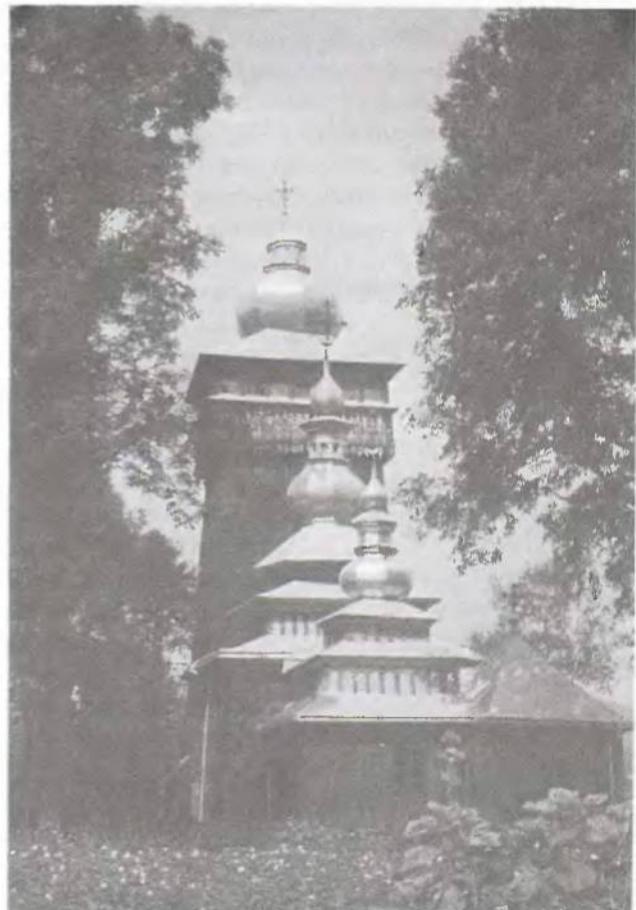
Після вигнання людей з Лемківщини, одних в 1945 р. в Україну, а решта дев'ять родин, що залишилися, в 1947 р. операцією "Вісла" вивезено на Захід Польщі, церкву і всі хати поляки розібрали.

Ростайнє зникло, села нема, але залишилася батьківська земля і ліси, за які людям досі не компенсовано, а непрошені зайди рубають і спаляють віковічні дерева на вугілля для своїх комерційних цілей. Знищено цвинтар, а три хрести: С. Борейчака, С. Русиника, Д. Корби, що залишилися, стоять як святі Апостоли на сторожі. Вони чекають, коли повернуться їх люди. А при вході в село стоїть і сумує обдерта, без вікон і дверей сирота-каплиця, яку ще в 1922 р. побудував Антоніо Нагловський. Стоїть вона і чекає на односельчан: коли вони прийдуть, приберуть і обігріють її, захистять від вітру, який гуляє по кутах, а дим копе очі.

Вона просить, кличе.

Я Vas жду...

В моїй уяві з болем у серці пригадується рід-

Святкова Велика. Українська греко-католицька церква св. Архистратига Михаїла, збуд. 1757 р.
Зраз — римо-католицький костел.

ний край, ті куточки рідної Лемківщини, які з молоком матери увібрала я в себе.

Земля батьків і прадідів наших.

Вона вперше своєю земною красою обійняла мене, колисала в дитинстві, говорила зі мною лемківською говіркою і лишилася тепер такою далекою, осиротілою.

Житеvi будні порозхлюпували наш рід по усіх світах, одних на Схід, інших — на Захід.

Тереза Русиник-Кіщак,
уродженка с. Ростайнє.

LEMKIVSHCHYNA

VOL. VIII

WINTER 1997

No. 4

HAPPY
NEW YEAR!

UPA/AKCJA "WISLA" ANNIVERSARIES COMMEMORATED IN NEW YORK METROPOLITAN AREA

BOHDANNA T. POCHODAY, Esq.

October 17-26, 1997 marked a series of Ukrainian commemorative events that took place in New York City. These programs, organized by an *ad hoc* community committee, honored and remembered three historic anniversaries, namely: the 55th anniversary of the formation of the Ukrainian Insurgent Army (UPA), the 50th anniversary of the raids by certain divisions of UPA, and the 50th anniversary of the forcible deportation of ethnic Ukrainians by the Polish Communist government, commonly known as Akcja "Wisla."

Commemorative Executive Committee

On February 22, 1997, during a meeting of numerous Ukrainian national organizations, an executive national committee was formed for the express purpose of preparing a commemorative program honoring these tragic anniversaries and its fallen victims and heroes.

This Committee consists of the following individuals: Barbara Bachynsky (Soyuz Ukrainok

Ameryky -- UNWLA) -- President; Lev Futala (Society of Soldiers of UPA) -- Vice President; Marie Duplak (Organization for the Defense of Lemko Western Ukraine) -- Vice President; Julian Kotlar (Association of Former Veterans of UPA) -- Vice President; Zenia Brozyna (Plast) -- Corresponding Secretary; Joseph Trush (Ukrainian Coordinating Council of America) -- Recording Secretary; Bohdanna T. Pochoday (Ukrainian American Bar Association) -- Treasurer. Members: Mykhajlo Kowalczyk (United Ukrainian American Relief Committee), Stepan Woroch (Ukrainian Medical Association of America), Alexander Bilewycz (Association of Former Veterans of UPA), and Wolodymyr Janiw (Ukrainian National Aid).

Requiem Services

Commemoration of the 1947 anniversaries commenced earlier in the year with requiem ("panachydy and molebeni") services in various Ukrainian Catholic, Orthodox and Baptist churches

Scientific Conference.
From left:
Stepan Zabrovanny,
Volodymyr Serhijchuk,
Petro Sodol.

Photo: Marie Duplak

throughout the United States, remembering those that had either died or suffered during the tragic historic period. In honor and memory of such occasions, Ukrainians were asked to unite in spirit with the Ukrainians in Poland on a world-wide basis on Sunday, May 11, 1997. Not all church parishes, however, were able fulfill this plea in part due to the fact that such day was Mother's Day in the United States, and other church events had been planned for that Sunday.

Scientific Conference.

The second commemorative event prepared by the executive committee was an scientific conference, for the express purpose of reviewing the history of, and new information about, the formation of the Ukrainian Insurgent Army (UPA) and Operation "Wisla." Such conference, with a maximum capacity audience of approximately 140 people, took place on Saturday, October 18, 1997 at the Shevchenko Scientific Society (NTSh) in New York City. The panel participants at the conference included Prof. Stepan Zabrovanny from Szczecin, Poland; Prof. Volodymyr Serhijchuk from Kyiv, Ukraine, and Major Petro Sodol from New York City. Unfortunately Prof. Taras Hunchak, Prof. Petro

Potichnyj and Prof. Wolodymyr Kosyk were unable to participate in the panel discussions as originally planned.

Barbara Bachynsky as president of the executive committee greeted the attendants of the conference and turned over the moderation of the three-hour conference to Prof. Volodymyr Stojko from New York. Prof. Stojko commenced the conference discussions with a review of the motivations of the formation and activities of the Ukrainian Insurgent Army (UPA) and the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN) during the World War II period. In particular, Prof. Stojko commented on the formation of Soviet and partisan groups in the Volyn region of Ukraine, German World War II occupation and the Soviet partisans' activities that lead to the formation of the UPA. It was explained that the leaders of OUN assigned Serhij Kachynsky to form the first company of UPA, after reviewing the need and desire for partisan activities. UPA is deemed to have been officially formed on October 14, 1942. In November 1943, the general staff of OUN reformulated itself as the general army staff of UPA. This staff was headed by the historic figure of Taras Chuprynska-Roman Shuchevych, who took on the role of leading UPA battles. In December 1943, partisan groups folded into the structure of UPA, in

view of the then emerging need to create military formations.

Professor Stepan Zabrovary, an economics professor at Szczecin University in Poland, elaborated to a mature-age audience the atmosphere and motivation existing in Poland during the 1939-1949 period. He referred to Operation "Wisla" as a totalitarian act, classifying it as a form of genocide. Professor Zabrovary summarized the illegal operation as a forcible relocation of over 1,000 Ukrainian villages to lands taken by the Poles from Germany, whose primary purpose was the complete denationalization and polonization of the Ukrainian populace. The labor camp, Jaworzno, only a few miles from the infamous Auschwitz concentration camp, was formed as part of the process of such forcible deportation, where over 4,000 Ukrainian intelligencia, men, women and children, priests and teachers were sent. An additional aspect of the annihilation process, was Poland's control over the assets of the Ukrainians and destruction of many libraries, churches, and other evidence of Ukrainian life in order to cover its criminal acts. Zabrovary also focused on the difficulty of the lives of Ukrainians in their relocated Polish territories. Contact with the West, especially the Ukrainian Diaspora, was deemed to be sufficient to cause additional problems for the deported Ukrainians. Ukrainians were stereotyped by the Poles as being nothing more than "bandits" who deserved their fates. Over the years, some Polish intelligentsia have acknowledged the criminality of the Polish treatment of Ukrainians, including operation "Wisla." However, the Polish Sejm has chosen not to include among those Poles who condemn the destruction and illegal activities taken against ethnic Ukrainians. Some of the Poles cite to the apparent death of Poles in Volynnyia, Ukraine during 1942-43 period, as a justifiable reason for Polish revenge on Ukrainians.

Professor Volodymyr Serhijchuk, a historical writer and professor from Kyiv, Ukraine, was the third panelist at the conference. Prof. Serhijchuk was able to demonstrate and explain to the audience some recently accessible and surprising, top-secret documents, including those signed by Kaganov and Premier Khrushchev from former secret USSR archives, elucidating the Soviet Union's role or the lack thereof in Operation "Wisla." Prof. Serhi-

chuk noted that the Molotov-Ribbentrop Treaty of August 23, 1939 was critical to the fate of Western Ukrainians.

Finally, Major Petro Sodol, author of several articles on UPA, portrayed the organizational structure of UPA from the very beginning of its formation to 1947. Incredibly, Major Sodol was able to provide specific names of commanders of the various divisions, companies and brigades, their head counts, in a very detailed fashion.

Notably the speakers assumed that the audience, of approximately 140 people, predominantly over 55 age group, had experienced or already knew the basic facts of the underlying events. Unfortunately, this part of Ukraine's tragic history is little known to the younger generation, not to mention Ukrainians from Central and Eastern Ukraine.

A late afternoon luncheon respite was partaken by the attendees of the conference at its conclusion. The attendants had an opportunity to purchase and have autographed books written by some of the speakers and by others on the UPA/Wisla topics.

Commemorative Concert at Cooper Union Hall

The New York community was given a truly wonderful opportunity to listen to and view some high quality and renowned Ukrainian artists on Sunday, October 19, 1997 at the Cooper Union Hall in New York City. The concert, organized by the Executive Committee, was unfortunately attended by approximately 600 individuals of a mature age--two-thirds of capacity. Once again, as with the conference there were very few under the age of 30, with a majority of the concert-goers in the retired category.

The concert performers included world renowned pianist, maestro Alexander Slobodyanyk, Sr.; tenor Volodymyr Hryshko; soprano Alexandra Hrabova, and vocal ensemble "Promin" under the direction of Bohdanna Wolansky. The concert opened with Volodymyr Kurylo's recitation of "Molytva za Polyahlych-Prayer for the Fallen." This was followed by three songs " performed by Ensemble "Promin" under the direction of Bohdanna Wolansky and part of the ensemble "Homin Step-

piw" namely: "Oj u Poli Mohyla-Oh in the Field is a Grave", "Oj, Vershe, mij Vershe-Oh Top, my Top", and "March Ukraina-Marsh Ukraine."

Thereafter a unique video montage titled "Glory to UPA-Bow to Victims of Akcija 'Wisla'" prepared by Petro Bokalo, was shown in the first half of the concert, providing a striking visual effect for the audience. This video which had the appearance of a film, was produced and set to appropriate music by Mr. Bokalo, with accompanying words recited by actor, Volodymyr Kurylo. The audience was quite taken with this video montage and were moved by its content. The duties of Master of Ceremonies were also performed by Volodymyr Kurylo, who in a poetic and artistic fashion, relayed to the audience the terror and loss of 1947 and the World War II period.

Tenor, Volodymyr Hryshko, accompanied by Sonya Shereg on piano, gave a rendition of "Sontse Nyzenko-The Sun Lowly", aria of Peter from opera "Natalka Poltavka", followed by Alexandra Hrabova, soprano, beautifully performing "Spy Dytynko-Sleep my Child", words P. Karamansky, lyrics S. Ludkevych; and "Yak Davno-How Long Ago" words and lyrics by Hryhoriy Kytasty. After the intermission, Mr. Kurylo did a reading of the "Balada pro Pobratyma-Ballad about a Close Friend" with the same refreshing tone that he is known for. Once again tenor, Hryshko sang "Dyvlyusya na nebo-I am looking at the Sky" by M. Leontovych. For a change of pace, the audience was then treated to a dance solo entitled "Strachitya Vijny-The Horrors of War" performed by Andrij Tsbyk of the dance studio of Roma Pryma Bohachevska.

Ensemble "Promin" did a wonderful rendition of "Bozhe Velykiy, Yedynyj-One Great God", "V Krajni Mervij-In a dead country" and "Oj u Luzi Chervona Kalyna". Thereafter, Alexandra Hrabova performed "Solovejko" which she without any doubt, sang like a true bird, and "Babyne Lito-Grandma's Summer". Revealed at the very end of the concert was maestro Alexander Slobodyanyk, performing on the piano Beethoven's very contemporary-sounding "March" from Sonata N. 26, and Liszt's "Etude Mazepa". Maestro Slobodyanyk surprised the audience with the introduction of a student from Ukraine, who won a recent piano competition.

Ensemble "Promin" and part of the ensemble "Homin Stepiv".

Photo: Marie Duplak

A joint rendition by all performers of "Vladyko Neba i Zemli" from the opera "Zaporozhets za Dynajem" brought a majestic ending to the concert. Conductor Bohdanna Wolansky then turned to the audience and directed the Ukrainian national anthem "Sche Ne Vmerla Ukraina" to a lively singing audience. By all accounts, the concert was one of the best performed in recent years.

"1947" Photo and Document Exhibit

In addition to the conference and the concert, a unique and worthy exhibit, entitled "1947," was made available in New York City from October 17-26, 1997 at the Galeria Mayana. This Exhibit, which included photographs and documents from the 1947 historic period, as well as, the Jaworzno labor camp, was prepared by the Association of Ukrainians Zakerzonna of Toronto, Canada. The exhibit, unique in its nature and a rarity, due to the scarcity of documents and photos available from the given time period, complemented the other commemorative events. Unfortunately, only a small group of individuals availed themselves of this rare opportunity. Opening night on Friday, October 17, 1997 was disappointing as approximately 30 people came for the viewing, compared to the hundreds that attended the same exhibit in Toronto.

These events concluded the commemoration of the three anniversaries in the New York metropolitan area. It may be too much to hope that we not wait another 50 years before these events are honored again by the heirs of Ukrainians sad history of continued occupation and denationalization.

КРАЙОВІ ВІДЗНАЧЕННЯ 50-ЛІТТЯ АКЦІЇ "ВІСЛА" ТА 55-ОЇ РІЧНИЦІ СТВОРЕННЯ УПА

Недавно минуло 50 років від часу зловішої операції "Вісла", що символізує насильне переселення українського населення Закерзоння у 1947 році на польські лемківські землі, згідно зі старою політикою Польщі — просування на схід і нищення українського етносу. Тим разом до цього дійшла юстиція — політика післявоєнного комуністичного уряду — формування національно чистої держави шляхом етнічних чисток громадян Народної Польщі.

Вихідці з Лемківщини, Посяння і Підляшшя все відзначали на американському терені кругі річниці сумнозвісної акції "Вісла", але щойно 50 років після польського злочину, дочекались його відзначення в США на краївому рівні та офіційного відзначення цієї події у вільній Українській Державі. Разом з 50-літтям операції "Вісла", відзначалось також 55-ліття створення Української Повстанської Армії і 50-ліття рейду деяких відділів УПА на Захід.

За прикладом Крайового Комітету, в поодиноких містах Америки створились місцеві комітети, які відзначають ці річниці на власному терені. Це дуже похально, бо хто ж розкаже молодшому поколінню про ґеноцид на Закерзонні, як не розкажуть про нього ще живі свідки заглadi Лемківщини, Посяння і Підляшшя, адже ю не всі українці в Америці знають про вчинений злочин, бо ж у нас, українців, коротка пам'ять.

Дуже відрядно, що відзначення названих річниць акції "Вісла" і УПА влаштовують соборно всі українські організації за прикладом Крайового Комітету, що діє під патронатом краївих централь — Українського Конгресового Комітету Америки і Української Американської Координаційної Ради, а в Почесному Комітеті є й найвищі достойники Українських Церков — Католицької, Православної та Всеукраїнсько-Баптистського Братства, бо так і годиться. Ми ж один народ, а вірні всіх конфесій потерпіли від польського насильства.

З доручення Світового Конгресу Українців, неділю 11-го травня ц. р. проголошено Днем Скорботи в пам'ять жертв акції "Вісла", а в українських церквах

Крайовий комітет відзначень. Сидять зліва: Зеня Брохсина (Пласт), Марія Дулляк (Організація Оборони Лемківщини), Варка Бачинська (Союз Українок Америки), Лев Футала (Товариство Вояків УПА), Богданна Походай (Асоціація Українських Юристів). Стоять зліва: Олександер Білевич (Об'єднання кол. Вояків УПА), Юліян Котляр (Об'єднання кол. Вояків УПА), Осип Труш (Українська Американська Координаційна Рада), Володимир Янів (Українська Народна Поміч), д-р Степан Ворох (Українське Лікарське Товариство). Неприсутній на знімку: Михайло Коваличин (Злучений Український Американський Допомоговий Комітет).

Фото: Я. Кулиннич

правились Панахиди та Молебні. Відзначення історичних річниць на краївому рівні влаштував у Сполучених Штатах Крайовий Комітет, який очолила Варка Бачинська (заступники — Лев Футала, Марія Дулляк і Юліян Котляр). Воно відбулося в Нью-Йорку 18 і 19 жовтня 1997 року.

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

В суботу, 18-го жовтня, в НТШ відбулася наукова конференція, а ювілейний концерт відбувся у неділю в школі Купер Юніон в Нью-Йорку. Конференцію відкрила Варка Бачинська, а проводив нею проф. Володимир Стойко. Не можна не погодитись із думкою проф. В. Стойка, що доповідачі доповнюють висвітлення даної ділянки і з допомогою доступних тепер польських і радянських архівів, і з власного досвіду. У своєму вступному слові він змалював історичне тло, на якому прийшло до організації УПА та боротьби за вільну і самостійну Україну перед початком і в часі Другої світової війни, відмічуючи

проф. Володимир Стойко

проф. Володимир Сергійчук

проф. Степан Заброварний

майор Петро Соропль
фото Марії Дупляк

при цьому рушійну ролю і значення Організації Українських Націоналістів у цьому процесі.

Підсумовуючи сказане, проф. В. Стойко заявив, що УПА — це хіба одинока підпільна армія, створена власними силами, без ніякої допомоги ззовні.

Першим доповідачем був свідок акції "Вієла" — професор Щецінського (Польща) університету Степан Заброварний, якого спонсорувала Організація Оборони Лемківщини, а який і говорив про операцію "Вієла" на основі архівних документів і з власного досвіду, назвавши її геноцидом. Прелегент вказав на те, як дійшло до цього злочину, що був вислідом політики післявоєнної Польщі щодо побудови однонаціональної держави. Ця політика довела до гноблення національних меншин у Польщі, а української меншини зокрема; була причинено насильного переселення українського населення лісля війни до УРСР і злочинного знущання над ним польських банд і війська. Операція "Вієла", що слідувала, тривала три місяці — говорив промовець. Українське населення в цій акції пере-селено на польські почімецькі землі, щоб там його швидко спольонізувати і знищити, а на залишених ним землях затерти сліди нашої відвічної цивілізації.

Повертатися з заслання на рідні землі заборонено, а щоб і не було де вертатися, в 1949 році вийшов закон про втрату власності, який і досі зобов'язує українське населення Польщі.

Проф. С. Заброварний звернув особливу увагу на концепт "Явожно", в якому запротоноено арештовану під час акції "Вієла" українську молодь, інтелігентію та бійців УПА, наводив статистичні дані в цій справі, а відтак насвітлив півстолітній період у житті українців на польському засланні. Скоївши злочин супроти українського населення Закерзоння, влада подбала про те, щоб з допомогою засобів масової

інформації та літератури створити в польському суспільстві негативний стереотип українця як злочинця. У такому суспільстві українці навіть після 50 років не почиваються як дома.

Другим доповідачем був доктор історичних наук з Київського університету ім. Тараса Шевченка Володимир Сергійчук, який, окрім козацької доби, у своїй науковій праці займався проблемами виселення українців Закерзоння. Доповідач спинився на різних договорах про переселення та на історичних фактах, спертих на нововідкриті радянські архіви, що досі були для нас недоступні.

Проф. В. Сергійчук стверджив, що Микита Хрущов хотів був приєднати до УРСР все Засіяння, включно з Лемківщиною, але Сталін, під впливом Рузельта, на це не дозволив. Якщо українців після війни насильно депортували до України як автохтонів, то поляків з України виселили до Польщі як колоністів. Прелегент окремо зупинився на незавидній долі переселених до УСРС українців з Польщі, про що ми по цей бік океану не знали багато.

Про те, як дійшло до створення УПА, її структуру та завдання, говорив майор Збройних Сил США Петро Содоль. Обговорюючи боротьбу УПА з ворогами, він вказав на її ролю як захисника українського населення Закерсоння перед насильством польсько-війська і всяких банд, що знущалися над ним.

Після доповідей і короткої дискусії, учасників наукової конференції запрошено до іншої залі на пивку, лід час якої була нагода знайомитись з доповідачами, особисто обмінятись думками, придбати привезену літературу про акцію "Вієла" тощо.

Конференція була від кожним оглядом вдала, а в лереповненій залі було понад 130 слухачів.

Микола Дупляк

ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ

"Владико неба і землі" у виконанні усіх артистів.

Фото: Марія Дупляк

В неділю, 19-го жовтня, в пополудневих годинах відбувся в залі школи Купер Юніон ювілейний концерт з багатою та взірцевою мистецькою програмою, якою провадив відомий актор Володимир Курило. На мистецько прибрану сцену першим виступив ансамбль "Промінь" зі своїм керівником Богданною Волянською та з участю ансамблю "Гомін Степів", для виконання двох народніх пісень і маршу "Україна".

Монтаж прозірок "Слава УПА — Поклін жертвам акції 'Вісла'" зацікавив особливо присутніх і був взірцево підготований режисером Петром Бокалом та розповідачем В. Курилом.

Учасники концерту, здається, вперше мали нараду побачити у такій кількості прозірки з трагічних днів виселення українців і це мусіло струснути почуваннями усіх присутніх.

Двоє відомих солістів — Володимир Гришко і Олександра Грабова — захопили своїм професійним співом та прегарними голосами, а в другій частині програми Андрій Цибик з танцювальної студії Р. Богачевської виконав оригінальний своїм задумом танець "Страхіття війни". Після ще одного виступу ансамблю "Промінь" і солістів завершив програму Олександер Слободянік не лише своєю віртуозною грою, але впровадженням, як несподі-

При фортепіані — Олександер Слободянік.

Фото: Марія Дупляк

ванку, молодого піяніста із групи лавреатів нагороди ім. Горовіца, що саме перебували в тому часі в ЗСА.

Могутня, як завжди, молитва із "Запорожця" і національний гімн закінчили вдалий концерт, який публіка прийняла дуже тепло. Серед учасників концерту були також представники українських дипломатів на чолі з Юрієм Богаєвським, виконуючим обов'язки амбасадора до ООН.

Ольга Кузьмович
(Свобода)

1947 — 1997: 50-ЛІТТЯ АКЦІЇ "ВІСЛА"

ВІДЗНАЧЕННЯ РІЧНИЦЬ УПА І АКЦІЇ "ВІСЛА" В ГРОМАДАХ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

Справа до ліва, її першому ряді: Марія Дупляк, Михайло Ковальчин, Марія Пискір "Марічка", Богдан Тодорів. У другому ряді представники комбатантських організацій.

Фото: д-р М. Диміцький.

Заходами Громадського Комітету тут відзначено 55-річчя УПА, 50-річчя великого Рейду УПА на Захід, та 50-річчя ганебної Акції "Вісла". Добре підготована Академія з обширною програмою відбулася 11 жовтня 1997 р. в УОКЦ при численно зібраний публіці.

Академію започатковано апелем головного командира УПА, від імені воюючої України до братів на чужині та до рейдуючих частин УПА. Також відчитано звернення жертв Акції "Вісла" до українців діяспори.

По відчитанню апелів, голова Громадського Комітету Михайло Ковальчин привітав ВПреосв. Митрополита Стефана Сулика і численно зібраних присутніх, та попросив їх Ексцепенцію відкрити Академію молитвою.

Далі слідував виступ філіядельфійського чоловічого хору "Прометей" під керівництвом Н. Кизимишина при акомпаньаменті Ірини Пелех-Зварич. Хор відспівав чотири пісні, "Отче наш", "Встає хмара" В. Ємця, в'язанку стрілецьких пісень М. Гайворонського, та "За Україну" А. Вахнянина.

* Скорочено. Америка, ч. 85, 8 листопада, 1997 р. Філіядельфія, США.

ЗВЕРНЕННЯ ЖЕРТВ АКЦІЇ "ВІСЛА" ДО УКРАЇНЦІВ ДІЯСПОРИ

"Дорогі браття і сестри!

50 літ тому внаслідок змови двох тоталітарних режимів Советського Союзу та Польщі, нас насильно вигнали з рідних хат, вирвали нам власне поле і хліб, в нашу святу, рідну, прадідівську українську землю замінили в дике поле.

50 літ польський уряд намагається зробити Польщу однонаціональною державою, а тим самим стерти з лиця землі всі сліди українства на наших споконвічних українських землях. Зокрема в двох останніх роках антиукраїнські дії значно посилилися.

Дорогі брати і сестри, Акція "Вісла" триває далі! А триватиме вона так довго, доки Сейм Польщі визнає недійсними законодавчі акти, що стосуються Акції "Вісла", та направить зло, вчинене 50 літ тому!

Брати і сестри українці! 50 літ ми вистояли. Сьогодні в 50-му річницю цього страшного етноциду ми закликаємо Вас підтримати нас у наших змаганнях! Допоможіть нам зберегти землі Лемківщини, Надсяння, Холмщини і Підляшша українськими землями! Не допустім до того, щоб наше життя на тих теренах стало історією!"

Відчитала Анна Яворська

МОЛИТВА НА ВІДКРИТТЯ АКАДЕМІЇ

Господи, Боже наш, Творче неба й землі, ми, діти Твої, зібрались тут сьогодні, щоб святочно відзначити 55-ту річницю створення Української Повстанської Армії, 50-ту річницю великого рейду УПА на Захід і 50-ту річницю насильного виселення українців з їхніх прадідніх земель Лемківщини і Засіяння.

Владико, Боже наш, коли ми, старші віком люди, колишні вояки УПА чи тільки свідки, що пережили ці жахливі і тривожні дні Другої Світової війни, кинемо оком в минуле з перспективи півтороччя минулого часу, то не можемо не завважити, що серед найбільш жахливих подій, кровавих боїв, плачу жінок і немовлят під час насильного виселення, коли нам здавалося, що Ти, Боже, покинув нас і забув за нас, а властиво ми ніколи не були самі. З нами завжди невидимо був Ти, Господи Боже.

Ти все бачив і чув; Ти бачив біль пораненого жовніра УПА, його жертвенну самопосвяту з любові до близького, до свого рідного народу. Ти бачив ту гірку кривду і чорну образу, заподіяну людській гідності, коли наші лемки були змушені покидати свої прадідівські зелені Бескиди.

Ти прийняв усі ті незлічимі труди, каліцства, смерть, тюрми, тортури і переслідування. Ти, Господи Боже, був з нашими вигнанцями і болів їхнім

болем та залічив всі їхні жертви на рахунок нашого народу, бо Ти є не тільки справедливий, але й вселаскавий і многомилостивий.

Ти, Господи Боже, у своїй вічній справедливості прийняв усі ті жертви і пролиту кров у свій наднебесний жертвовник і так погровадив колесом історії, що дав українському народові віками очікувану золоту волю, дав йому свою незалежну, соборну і самостійну державу.

Владико неба й землі, прийми від нас, тут зібраних, наші щирі і покірні молитви подяки за всі благодаті, якими Ти обдарував наш народ, а особливо подяку за волю і свободу українського народу, за свою вільну державу. Водночас молимо Тебе, прийми до своїх небесних хоромів душі всіх полеглих у боях за волю свого народу вояків УПА і тих, що загинули в концтаборі в Явожно, чи деінде в тюряма чи в неволі.

Нехай буде благословенне і прославлене Твое пресвяте ім'я з роду в рід в усьому нашему народі, і Тобі ми возислаємо славу, поклін і подяку Отцю, і Сину і Святому Духові, нині і повсякчас і на віки вічні. Амінь.

+ Стефан
митрополит

Виступ хору був вдалий, милозвучний та ефективний.

Черговою точкою був сольовий виступ баритона Львівської опери Степана Степана, який відспівав три пісні: повстанську "Гей там за пісом", народну "Чорна ріпля ізорана" — музичне оформлення С. Людкевича і стрілецьку "Гей там на горі січ іде" — муз. Р. Данчишина.

На черзі були дві головні доповіді, пані Марії Пискір "Марічки" про УПА і пані Марії Дупляк про Акцію "Віслу". З огляду на документальну вартість, обидві доповіді будуть видруковані в цілості.

Останньою точкою був повторний виступ "Прометея", який відспівав "Закувала та сива зозуля" — слова Т. Шевченка, муз. П. Ніщинського, "Грай, бандуро" — сл. Д. Луценка, муз. І. Шарка, і "Воскресла" — сл. М. Федишина, муз. Е. О. Садовського. Цей виступ також був дуже ефективним та нагороджений довгими оплесками.

На кінець М. Ковальчин висповів щиру подяку за участь в Академії Їх Ексцеленції Митрополитові Стефанові, виконавцям за взірцеве виконання

своїх завдань та чисельно зібраний публіці за участь. Урочистості закінчено відспіванням українського національного гимну "Ще не вмерла Україна".

На другий день, в неділю, о год. 9:00 рано в катедрі Владика Володимир разом із о. монс. Дмитром Стефанюком відслужили Святу Літургію з Панахидою в наміренні українського народу, за упавших воїнів УПА та за невинні жертви ганебної Акції "Віслу". Також Преосвященний Владика виголосив дуже змістовну, патріотичну та глибоко зворушливу проповідь, за що Громадський Комітет висловлює щиру подяку, як рівнож висловлює щиру подяку представникам молодечих і комбатацьких організацій, які у Святій Літургії взяли участь із своїми прапорами.

Рівно ж о год. 10:00 ранку в катедрі УАПЦ при 5-ій і Челтенгем вулицях була відслужена Свята Літургія в тих самих наміреннях, за що Громадський Комітет висловлює щиру подяку парохові катедри.

Д-р Михайло Диміцький

НЮ БРАНСВІК, БАВНД БРУК, МЕНВІЛ І ОКОЛИЦІ (Н.Дж.)

Заходами місцевого відділу УККА створено організаційний Комітет для вшанування повищих подій, до якого увійшли відділи десятих організацій на цьому терені.

Тому, що неділя, 2-го листопада співпадала із річницею смерті Митрополита Андрея, в греко-католицькій церкві у Менвілл і Ню Брансвік, о. Павло Лабінський відправив панахиди в пам'ять Митрополита Андрея Шептицького і всіх героїв, що віддали своє життя в боротьбі за визволення України. Опісля, парафіянини і гості зайдли до церковної зали, де гостились кавою і солодким приготованим сестрицтвом, а відтак заслухали програми свята. Заля прибрана, столи накриті білим обрусами із квітами на кожному. Сцена гарно вдекорована національним гербом, датами подій і квітами. Про це подбали В. Хомут, П. Панькевич і Г. Добуш.

Свято відкрив голова місцевого відділу УККА Олександер Клецор і попросив о. пароха провести молитву; опісля голова громадського комітету Григорій Добуш привітав присутніх учасників рейду УПА, членів делегатури Товариства УПА, та всіх присутніх. Відтак попросив до слова учасника рейду, секретаря Головної Управи Товариства вояків УПА, довголітнього політв'язня, Богдана Коваліка.

Ці історичні ваги подій українського народу відзначаємо разом тому, що вони є тісно пов'язані зі собою. УПА не була причиною терору, виселення і депортаций, це був договір сильних того світу — імперських зазіхань наших сусідів. ОУН-УПА повстала на традиціях Визволючих Змагань, вона, найкраща армія тодішнього світу виступила проти двох тиранів-окупантів. Це була всенародна боротьба усіх земель України. Її розвідником і годувальником було населення України, а головно українське селянство. Українську Повстанську Армію визнав цілий світ, тільки самостійна Україна, по сьогодні, не спромоглася її визнати. Рейди, що їх названо "Великі Рейди" пройшли тисячі кілометрів у найбільш несприятливих умовах, про їхню пояну заговорила вся преса західного світу. В краю, так і в діаспорі рознеслась велика радість і признання для тих, що змагалися за вільну і незалежну Україну. Привітом — "Слава Україні!" — прелегент закінчив свій виступ.

Слідуючою виступила бандурристка, студентка львівської музичної школи, Алла Куцевич. Вона називала це свято "Святом національного духу". При-

акомпаньементі бандури виконала три пісні: "Гей там у лузі", "Там під Львівським замком", та "Пісню про маки".

Слідуючим доповідачем була голова Крайової Управи Організації Оборони Лемківщини та член Президії Екзекутиви Українського Конгресового Комітету Америки, Марійка Дулляк. Морозило тілом, як прелегентка науковими дослідами ввела присутніх слухачів у півстолітнє, ніби середньовічне татарське лихоліття 20-го століття українського народу. Двадцяте століття було дуже трагічне: голоди, виселення, депортациї, геноцид, атомова катастрофа тощо. Виселення та депортaciї населення Лемківщини, Надсяння, Холмщини, та інших корінних українських територій відповідало польським намірам як передвоєнного, так комуністичного, повоєнного уряду. Терор уряду — це колесо геноциду десятків тисяч українського населення. Для прикладу, доповідачка згадала розстріл тисячу селян тільки в одному селі. У селі Завадка Морохівська польські війська пограбували населення, побоями тероризували, а відтак повопнили різно. Захисту від уряду не було. Населення звернулося до УПА за поміччю, та почали самі творити відділи самооборони. Терором керувало НКВД Радянського Союзу. УПА закликала населення, щоб не покидало своїх хат, щоб боронилось, та стало опір переселенчій акції.

9-го березня 1947 р. у Варшаві, польський уряд вирішив остаточно і раз-назавжди розв'язати українське питання на його етнографічних землях під польською окупацією. Акція "Віслі" розпочалась 28-го квітня, 1947 р., ціллю якої було розпорошити, зденаціоналізувати українське населення, а непримирених знищити. В час цієї звірської акції 4000 мирного населення запроторено до концлагеру в Явожні, в тому 800 жінок. Там померло 160 осіб, а сотні вмерло вже після звільнення. Свою доповідь прелегентка докumentovala детальними цифрами.

Ще під кінець 1947 р. і на початку 1948 р. депортовано поодинокі родини. Останніх виселено 34 родини (103 особи), а тисячі були суджені на 10-25 років в'язниці, а часто і кару смерті. Доповідачка пункт за пунктом зацитувала усі заборони, наділені урядом для депортованих, як строга заборона покидати місце переселення, поліцейський нагляд, та інше. До того ж посилено культурний геноцид, 120 українських прадідівських назв замінено на польські,

НОРТ ПОРТ, ФЛЬОРИДА

Відзначення названих роковин в українському поселенні в Норт Порті, на Флориді відбулося дуже вдало і імпозантно, в неділю 21 грудня 1997 року в залі Української Католицької Церкви. Зали була поверх виповнена. Відзначення перевели спільно всі громадські організації Норт Порту і околиці.

Програму відзначення відкрив голова Громадського Комітету Михайло Яремко, і передав ведення свята інж. Романові Малякові. На початку об'єднаний хор громади відспівав композицію І. Недільського "Засяло сонце", виконавши пісню бездоганно, а Люся Гарасинів продекламувала поезію "Далеко".

Ансамбль СУА "Мрія" проспівав композицію І. Тищенка, слова Г. Бідняка "Україна буде" і композицію О. Пашкевича, слова О. Луценка "А матиходить на курган".

Святочну доповідь про три історичні події виголосив д-р Микола Чировський, підчеркнувши їхню пов'язаність. Повстання і ріст Української Повстанської Армії як збройний опір німецькому і московському наїздникам; рейд УПА на Захід, щоб сказати світові правду про безкомпромісну боротьбу за незалежну українську державу; та й

оселі цілковито зруйновано, храми перетворено в руїни. Щойно пізніше уцілі церкви було передано Польській Автокефальній Православній церкві. — "На землях, де колись процвітало життя, залишилися розкидані могили, що про долю-волю України гомонять"... — сказала прелегентка.

Хоч минуло 50 літ, геноцид тамтих літ мов далі продовжується: петиції до польського уряду від українського населення уряд й досі промовчує; проти-українська пропаганда дальше процвітає; визнання геноциду над українським населенням Лемківщини, засудження акції "Вісла", повернення майна, допомога потерпілим, домагання про відшкодування..., листу продовжувала прелегентка, — не дали успіху.

Щойно по розвалі комуністичної імперії й її сателітів, та напередодні річниці трагічної акції, президенти України і Польщі заговорили про наболілі рани. Однак все що скінно давніше, не повинно бути конфліктом між обома сусідніми державами сьогодні... "Але про заподіяні кривди, ми не сміємо забувати", — закінчила шановна прелегентка.

Акція "Вісла", частинно спрямована на знищення УПА на Закерзоні і створення враження Польської держави як національно одноцілої, без національних меншин. Доповідь тривала 20 хвилин і була принятіа публікою позитивно.

По доповіді хор ОЖ-ОЧСУ "Черемшина" виконав дві пісні УПА "Зірвалася хуртовина" і "Машерують вже повстанці". Хоч хор "Черемшина" є малий (10 жінок), він добрий і сильний. Декламацію "Смерть генерала" Марка Боєслава, про декламували Марія Білинська і д-р Володимир Король. Заключне слово сказав майстер церемонії інж. Роман Малюк, а об'єднаний хор проспівав "Живи Україно", музика М. Гайворонського, слова О. Олеся.

Осип Назаренко відспівав дві пісні УПА "Тихий ліс" і "Іди від мене ти, моя кохана". Диригентом і музичним керівником імпрези був д-р Назар Калівощко. Відспіванням державного гімну закінчено це успішне відзначення трьох подій недавного минулого.

Перед початком імпрези під оплески присутніх з шаною введено на почесні місця в залі д-р Павла Турілу, члена УГВР, і двох вояків УПА — Івана Гарваса і Осипа Назаренка.

М. Ч.

Дальше голова комітету представив учительку школи релігій та українознавства в Бавнд Бруку Анну Синякевич і абітурієнту цієї школи, члена СУМА Оксану Гуцул. Аня відчитала вірш "Слово про вірний ліс" Романа Завадовича, а Оксана Гуцул вірш "Пів сотні літ". На закінчення програми бандуристка Алла з бандурою відспівала три пісні: "Не забудь помолитись Богу", "Тихо, тихо навколо" та "Йшли селом партизани".

Доповідачів, бандуристку, як і всіх виконавців присутні нагороджували довготривалими оплесками. Можна було завважити, як під час декламації вірша "Слово про вірний ліс" Аня, емоційно дикцією, викликала в багатьох слізози.

Відзначення річниць закінчено відспіванням українського національного гімну. Голова Комітету Г. Добуш подякував о. П. Лабінському за його допомогу, виконавцям програми і усім присутнім за так численну участь.

Я. І.

1947 — 1997: 50-ЛІТТЯ АКЦІЇ "ВІСЛА"

З ДОКУМЕНТІВ 2-ГО КОНГРЕСУ СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ, ЩО ВІДБУВСЯ У ЛЬВОВІ 8-10 СЕРПНЯ, 1997 р.

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

УЧАСНИКАМ ІІ КОНГРЕСУ СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ

Дорогі співвітчизники!

Щиро вітаю Вас, учасників ІІ Конгресу Світової Федерації Лемків, з початком роботи цього знаного зібрання.

Минуло майже 50 років з того часу, коли сотні тисяч українців, в тому числі й лемки, були примусово виселені з рідної землі до чужих країв. Було зламано людські долі, завдано великої шкоди матеріальній і духовній культурі українського народу.

Та попри весь трагізм минулого лемки мужньо перенесли всі випробування, суміли зберегти національну свідомість і традиції, засвідчуючи здатність не лише плекати історичну спадщину вдалини від батьківської землі, але й підно розвивати її.

Сьогодні незалежна Україна всіляко підтримує зусилля лемків, спрямовані на збереження своєї національної ідентичності, подолання трагічних наслідків акції "Вісла". Ця тема постійно присутня в українсько-польському діялозі, який успішно розвивається і надає впевненості в тому, що складна проблема буде вирішена позитивно. Відновлення історичної справедливості щодо всіх українців, які потерпіли від депортаций в 40-х роках, ю надалі залишатиметься в полі зору нашої держави.

Сподіваюсь, що ваш Конгрес пройде організовано, в плідних і конструктивних дискусіях і сприятиме розбудові нової, демократичної України.

Бажаю всім учасникам Конгресу успіху в роботі!

Л. КУЧМА

УХВАЛА ДРУГОГО СВІТОВОГО КОНГРЕСУ СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЛЕМКІВСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Президію Світової Федерації Лемків та лемківськими організаціями, які входять у Світову Федерацію, за звітний період проведено таку роботу:

1. Розроблена і затверджена на засіданні Президії структура Світової Федерації, створені комісії та визначені напрямки їх діяльності. Підготовлені документи і звернення до Президента Республіки Польща та Президента України.

2. Проведені по три Засідання Президії на американському та європейському континентах. Вперше залучена до роботи у Світовій Федерації громада русинів-українців Хорватії.

3. Лемківські організації — члени Світової Федерації провели ряд заходів, присвячених депортаціям 1944-1946 рр. та акції "Вісла" і створений загально-український громадський комітет в США, проведений наукові конференції, приурочені до цієї дати, у США, Республіці Польща та Україні.

Напередодні річниці акції "Вісла" проведений зустрічі з президентами РП і України, головою Верховної Ради і Урядом України.

4. Розроблені і подані на розгляд Президента, Верховної Ради і Уряду України та Президента РП пропозиції з ліквідації наслідків депортаційних акцій.

5. Багато уваги приділено питанням збереження і розвитку самобутньої лемківської культури, висвітленню цих питань у світових засобах масової інформації.

6. Конгрес вважає доцільним дотеперішню назву "Світова Федерація Лемків" замінити новою "Світова Федерація Українських Лемківських Об'єднань", яка краще відображає суть цієї громадської організації. Внести у зв'язку з цим відповідні зміни до Статуту.

7. Конгрес висловлює вдячність Івану Гвозді за багаторічну роботу на пості Голови Світової Федерації Лемків, а також членам Президії і всім, хто допомагав у роботі Світової Федерації.

Конгрес схвалює пропозицію про обрання Івана Гвозді Почесним Головою Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань.

8. Конгрес доручає новообраний Президії опрацювати Програму Федерації, що відповідає сучасним

умовам, та довести її до відома всіх організацій — членів СФУЛО.

9. Конгрес доручає новообраній Президії підготувати матеріальну базу, сформувати редакційно-видавничу групу з метою видання друкованого органу Федерації.

10. Необхідно налагодити зв'язки з країнами розселення лемків з метою заполучення їх до роботи в СФУЛО та ознайомлення української і світової громадськості з умовами їх проживання.

11. Доручити делегатам від лемківських об'єднань на Другий Всесвітній Форум українців у Києві порушити актуальні проблеми трагедії Лемківщини у ХХ ст.

12. Спільно з Міністерством освіти України і відповідними органами країн проживання лемків опрацювати заходи для надання допомоги в розши-

ренні сітки шкіл і пунктів навчання української мови.

13. Необхідно зібрати інформації про наші жертви за період гітлерівської окупації та післявоєнний період в Польщі, СРСР, Словаччині, колишній Югославії.

14. Новообраній Президії потрібно розгорнути роботу для збору спогадів, не дати загинути безцінній інформації, забезпечити зв'язок поколінь.

15. Конгрес доручає Президії звернутись у Комісію ООН з прав людини, Комітет Ради Європи у справах національних меншин та інші міжнародні організації у справі вирішення проблем трагедії Лемківщини, породжених акцією "Вісла".

Одностайно схвалено учасниками Другого Світового Конгресу Світової Федерації Українських Лемківських Об'єднань у Львові 9 серпня 1997 р.

ЗВЕРНЕННЯ ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ЛЕОНІДА КУЧМИ

Президенту України
пану Леоніду Кучмі

1. Другий Світовий Конгрес Світової Федерації українських лемківських об'єднань зібрався в Україні в 50-ту річницю акції "Вісла", метою якої була етнічна чистка на споконвічних українських землях — Лемківщини, Надсянні, Холмщині і Південному Підляшші і т. зв. повне вирішення українського питання в Польщі: українська меншина в цій країні повинна була зникнути.

2. Внаслідок акції "Вісла" була ліквідована етнографічна група українського народу — лемки, яких позбавлено їх споконвічних етнічних земель, завдано непоправної шкоди їх самобутній культурі та поставлено під загрозу її дальший розвиток.

3. Карадальна акція "Вісла" була здійснена Польською державою проти народу, який був одним із головних учасників антигітлерівської коаліції у Другій світовій війні. Мільйони українських солдат брали участь в боях за визволення Польщі та Європи і не одна сотня тисяч із них загинула в цих боях і похована на території Польщі. Такого прецеденту історія ще не знала.

4. Акція "Вісла" не закінчилась в 1947 р., вона продовжувалась на державному рівні у вигляді фальсифікації історичних подій і нечуваного шельмування українського народу, з якого створено образ ворога. Витворено стереотипи, згідно з якими відповідальність за польсько-українські конфлікти в минулому

несе не держава, яка здійснювала на українських землях жорстоку колонізаторську політику, а поневолений український народ, який не хотів підкорятися і боровся за свободу проти своїх гнобителів.

Ці сформовані у минулому антиукраїнські стереотипи дожили до наших днів. Їх відгомін спостерігається у змісті і дусі Спільноти Заяви Президентів України і Польщі "До порозуміння і єднання".*

5. Другий Світовий Конгрес Світової Федерації українських лемківських об'єднань проходить напередодні шостої річниці відновлення української державності. Учасники Конгресу складають найщиріші вітання всьому українському народу, засвідчують свою єдність з ним і підтримують його зусилля у розбудові назалежної Української Держави.

6. Учасники Конгресу відзначають, що не вирішенні ряд проблем, які поставив Перший Світовий Конгрес у 1993 р. в своїх Зверненнях до Президента і Верховної Ради України та Президента і Сейму Республіки Польща.

Досі Сейм РП не поставив на порядок денний обговорення проблем, породжених акцією "Вісла". Досі українці в Польщі живуть як вигнанці, оскільки законодавчі акти, що стосуються акції "Вісла", не скасовані. Немає також відповідної політичної оцінки депортації українців із споконвічних етнічних україн-

* Повний текст Заяви див. Лемківщина, ч. 2 (69) 1997, стор. 25. Ред.

1947 — 1997: 50-ЛІТНЯ АКЦІЯ "ВІСЛА"

ВІДОБРАЖЕННЯ 50-РІЧЧЯ АКЦІЇ "ВІСЛА" В УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛАТЕЛІСТИЦІ

Дві сторони поштової конверти України, виданих з нагоди 50-річчя акції "Вісла".

У 1997 році українці всього світу відзначають сумні 50-ті роковини ганебної акції насильницької депортації сотень тисяч українців "Вісла". З цієї нагоди, як уже відомо, Світовий Конгрес Українців проголосив дні від 28 квітня до 29 липня 1997 року "Днями пам'яті жертв акції 'Вісла'".¹

З нагоди 50-річчя акції "Вісла" розпочались міроприємства і в Україні. 13 квітня 1997 року у Львові в актовій залі Державного університету "Львівська Політехніка" відбулась конференція з нагоди 50-річчя депортативної акції "Вісла". На конференції присутні мали можливість послухати ряд доповідей, серед них — дуже цікавий виступ доктора наук із Національного університету м. Києва В. Сергійчука.

Не обійшло відзначення 50-их роковин акції "Вісла" і українську філателістику. До цієї дати було випущено два поштових конверти, а 28 березня 1997 року на Головпоштamtі м. Львова проводилось пам'ятне спеціальне погашення філателістичної продукції пам'ятним поштовим штемпелем "50 років акції 'Вісла'. 28.04.97. Львів. Поштamt". Зліва на штемпелі зображено дерев'яну лемківську церковцю із похиленим верхом та хрестом на дзвіниці. Похилений верх дзвіниці із хрестом обвиває колючий дріт. Далі дріт на малюнку переходить через верхню частину малюнку на штемпелі і опускається вниз, наче хоче охопити своїми колючими щупальцями людей, які зображені в лівій нижній частині малюнка штемпеля, зігнуті постаті, які несуть важкі клунки з речами.

Із самого ранку на Львівському Головпоштamtі вишикувалась невелика черга з філателістів та усіх бажаючих здійснити для своєї філателістичної колекції пам'ятне погашення. Серед них — автор цих рядків. Черга не зникала довго. Навіть коли почали проводити спецпогашення, люди все підходили і підходили. Бажаючі здійснити погашення мали придбати два різних конверти, випущених, мабуть, для цієї дати. На одному конверті з лицової сторони зображена гравюра художника І. Крислача. У центрі композиції зображена жінка на колінах з піднятими догори руками, а в лівому кутку — відбитий рукою вандала уламок хреста з Роз'яттям. На зворотній стороні українською і англійською мовами подано пояснюючий текст О. Жарівського про операцію "Вісла".

На другому конверті із лицевого боку зображено малюнок художника А. Ментуха. У тіні великого гриба зображені лаконічною графічною мовою постаті людей, які щільно стоять один біля одного, очевидно, жертви акції "Вісла". На зворотньому боці конверта подані дві мапи, на яких показано, як саме переселяли українців Лемківщини, Надсяння, Холмщини, Підляшшя по території Польщі.

На закінчення хочеться зазначити, що вищеописані поштові конверти із пам'ятним штемпелем спецпогашення можуть стати цікавими експонатами у музеях українців діаспори як свідченням подій, яка відбулась 28 квітня 1997 року на Львівському Головпоштamtі.

Роман Одрехівський
Львів, Україна.

1. "Лемківщина", ч. 1, 1997, стор. 1.

Світовий Конгрес Українців

UKRAINIAN WORLD CONGRESS
CONGRÈS MONDIAL UKRAINIEN
CONGRESO MUNDIAL UCRANIO

2113-A Bloor Street West, Toronto, Ontario, Canada, M6S 1M8 Tel.: (416) 762-1108 Fax: (416) 762-8081

ПОВІДОМЛЕННЯ

До членів складових організацій Світового Конгресу Українців

На Пленарній Сесії Секретаріату СКУ дnia 30 і 31 травня 1997 р. обрано Організаційний Комітет для VII Конгресу СКУ у складі: д-р Василь Верига — голова, Василь Самець, Василь Кирилюк, інж. Ярослав Соколик, Оля Даниляк, Іроїда Винницька, д-р Олег Романишин, Александр Харченко, Остап Винницький, представники СФУЖО, представники КУМО — члени.

Організаційний Комітет повідомляє усій своїй складовій організації СКУ, що наступний VII Світовий Конгрес Українців запланований на 2-5 грудня 1998 р. у готелі Westin Harbour Castle у Торонто.

На 12 Пленарній Сесії Секретаріату СКУ, 17 червня 1977 р. устійнено ключ участі делегатів у III Конгресі СКУ, який зберігався в усіх наступних конгресах. Згідно з тим ключем Українські Католицька і Православна Церкви мають право мати по 20 делегатів, а Українські Євангельські та Балтистські Об'єднання 10 делегатів (див. III Світовий Конгрес Українців, стор. 256). Крайові Центральні Репрезентантів: Канади, ЗСА, Австралії, Аргентини, Бразилії та Європи по 20 делегатів.

По 5 делегатів мають право вислати Міжкрайові

організаційні надбудови (Пласт, СУМ, ІЧНО, НТШ, ОДУМ, СФУЖО, Братство і УДУНА, УПА, і т.д...), по 3 делегати висилають крайові організації — члени СКУ, які виконали свої бюджетові зобов'язання згідно з статутом СКУ. Крім того всі члени Секретаріату і Контрольної Комісії в сучасній каденції є автоматично учасниками конгресу з правом делегата. [...]

Одночасно інформуємо Вас, що згідно вже з нашою традицією українські організації зокрема міжкрайового характеру, матимуть змогу відбути свої з'їзди чи наради в готелі в середу 2-го грудня до год. 6.00 вечером перед початком конгресу.

З уваги на те просимо всі засікальні організації поінформувати Організаційний Комітет в котрий час Ви хотіли би відбути свою конференцію чи зустріч та на скільки учасників розраховуєте. Це нам конечно потрібно знати, щоб ми замовили відповідне приміщення в готелі. Таке замовлення повинно прийти якнайскоріше, а не пізніше як до 30 квітня 1998 р.

За Організаційний Комітет

д-р Василь Верига

інж. Ярослав Соколик

в зустрічі з б. прем'єром України Павлом Лазаренком.

- 2 листопада громада НЮ Брансвік (Н.Дж.) відзначила роковини УПА/"Вісла"; головну доповідь про акцію "Вісла" виголосила М. Дупляк.

- 6 грудня в Нью-Йорку відбувся банкет в честь міністра Закордонних справ України та голови 52 Генеральної сесії ООН Генадія Удовенка. КУ ООЛ репрезентував Зенон Галькович — заст. голови.

- 6 грудня голова КУ М. Дупляк взяла участь у Загальних річних зборах 3-го Відділу ООЛ в Пасейку.

- 9 грудня в Пасейку, Н.Дж. відбулося засідання Крайового Комітету відзначень річниць УПА/"Вісла". КУ репрезентувала її голова М. Дупляк.

- 14 грудня відбулося чоргове засідання КУ. Обговорено фінансові, організаційні, справи пов'язані з видаванням ж. "Лемківщина" та заплановано чорговий з'їзд ООЛ.

ВІСТИ З КРАЙОВОЇ УПРАВИ

- 1 жовтня в Нью-Йорку відбулося останнє перед конференцією і концертом засідання Крайового Комітету відзначень річниць УПА "Вісла", в якому взяла участь Марія Дупляк, голова КУ ООЛ.

- 11 жовтня, Філадельфія, Па. — Заходами Громадського Комітету м. Філадельфія, величаво відзначено річниці УПА/"Вісла". Головну доповідь про акцію "Вісла" виголосила Марія Дупляк.

- 17-24 жовтня на запрошення КУ ООЛ перебував в США проф. Степан Заброварний. Під час своєї візити проф. Заброварний відвідав кілька зустрічей з громадою та виголосив ряд доповідей в метрополії Нью-Йорку і Нью Джерзі. 18 жовтня був доповідачем на науковій Конференції з нагоди річниць УПА/"Вісла".

- 19 жовтня голова КУ Марія Дупляк взяла участь

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

св. п. ЮЛІЯ САНОЦЬКА

Юлія Ярослава Саноцька з дому Ключник — народилася 22-го квітня 1913 року в Krakові, де її мати Анна Ключник навчалась акушеркою в Ціарсько-Королівській Школі Положних.

Народню школу покійна кінчала у Фльоринці, де проживали її родичі. Пізніше вчилася у Львівському ТРУДІ та вчительським семінарі у Новому Санчі. Першу працю почала у селі Берест, а отісля кілька років працювала в Криниці, як виховник дітей у санаторії.

У 1940 р. Юлія Ключник одружилася з Миколою Саноцьким; з їхнього подружжя народилося двоє дітей: син Олег Петро і донька Марія Зеновія. Від 1940 р. до кінця війни Юлія провадила конфекційний магазин "Пані і Пан" у Криниці. У 1944 р. у бою під Бродами загинув чоловік Юлії, Микола Саноцький. У 1945 р. покійна переїхала з дітьми з Криниці до рідної Фльоринки, де жила її мати. До насильного виселення діяла у підпільному кущі УПА у Фльоринці, та часто їздила як кур'єр УПА до Krakова, Тарнова, Перемишля, Яслі та інших місцевостей. Разом з мамою Анною забезпечувала частини УПА на Лемківщині в різні медикаменти, бандажі тощо. У 1947 р. в рамках акції "Вісла" була виселена з родиною на по-німецькі землі у західній Польщі. Проживала у ловіті Nova Суль.

Покійна була автором звернення до польської церковної ієрархії і організатором численних підписів лемківської громади під тим зверненням в спріві звільнення наших священиків з комуністичних в'язниць.

Не малі переслідувань зазнала вона, коли взяла на себе виховання п'ятилітньої Marusі Koziolok, доні впавшого сотника УПА Kriplacha. З того часу переслідування покійної Юлії тривали у весь час її перебування у Польщі.

Копи у Польщі прийшла політична відлига у 1956 р., покійна негайно почала організовувати гуртки Українського Сусільно-Культурного Товариства, найперше в повіті Nova Суль, а пізніше у цілому зеленогірському воєвідстві. В наслідок активної праці була вибрана головою повітового Правління

УСКТ у Новій Солі, а також членом президії воєвідського Правління УСКТ у Зеленій Горі та делегатом на Перший З'їзд УСКТ у Варшаві, де була вибрана до Головного Правління УСКТ у Варшаві. Кілька років провадила світлицю УСКТ у Зеленій Горі, а також була одним із організаторів та активним членом Українського Хору Зеленогірщини. Вона була ініціатором і одним з авторів звернення українців зеленогірщини до депутатів Сейму в 1957 р. Це був перший офіційний документ до польського парламенту, в якому поміщено домагання про повернення на рідні землі українців насильно виселених під час акції "Вісла".

Дошкільні репресії не поминули покійну в 60-их роках в часі судового процесу проти голови Воєвідського Правління УСКТ в Зеленій Горі Михайла Ковальського. Цей процес-нагінка зorganізований комуністичним урядом мав на меті відстрашення українських патріотів від праці для своєї громади.

Завдяки допомоги Е. Барицької та мужевого брата Йосифа Саноцького приїхала у 1967 р. до Канади. Мимо тяжкої фізичної праці покійна Юлія завжди знаходила час на суспільну діяльність в Суспільній Службі Українців Канади, жіночих організаціях, Організації Оборони Лемківщини та церковному житті, і особливо при парафії св. Отця Микопая і пізніше св. Димитрія. Багато дослівала до української преси, а особливо "Гомону України", "Нашої Meti", "Лемківщини" та "Америки". Не була обоятною на шовіністичні публікації, написала чимало листів і статей до польської преси, як "Гвоздя Полярна", "Звіонзковець", "Газета", тощо.

Юлія Саноцька упокоїлась 17-го жовтня 1997 р. у Торонті, похоронена на українському цвинтарі в Оквіл. В останню дорогу відпровадила її численна українська громада Торонта в тому багато її земляків з Лемківщини.

Залишила у глибокому смутку сина Олега у Польщі, доньку Marію Slotу у Вашингтоні, внуків, правнуків, дальшу родину і численних приятелів. В домовині слочила зі жменею пемківської землі, яку взяла на ту ціль зробу своєї бабуні, будучи останній і одинокий раз на рідній землі після віїзду в Канаду.

Вічна її пам'ять!

Максим Maslai

ПРЕСОВИЙ ФОНД Ж. "ЛЕМКІВЩИНА"

ЗА ЧАС ВІД 15 ГРУДНЯ 1996 — 31 ГРУДНЯ 1997

- 40.00 дол.: І. Яцила;
- 36.00 дол.: В. Мадзелян;
- по 30.00 дол.: П. Гудак, І. Гавраняк;
- 28.00 дол.: А. Кравець;
- 25.00 дол.: д-р Я. Миколович;
- по 24.00 дол.: В. Кіцак, Ст. Мацужак;
- по 20.00 дол.: Я. Перун, Т. Чума, Т. Павелчак, М. Ковальчин, І. Кононів;
- 18.00 дол.: К. Геллнер;
- по 16.00 дол.: Л. Мизь, Ю. Пласконь, В. Шевчик, д-р В. Герент, В. Грабовий, М. Лоза;
- по 15.00 дол.: К. Глиннянський, Д. Єйна, Т. Колос;
- по 14.00 дол.: Ст. Дудра, П. Адамовський;
- по 13.00 дол.: В. Сорочак, М. Медюх, П. Зятик;
- по 12.00 дол.: Г. Береговий, В. Савчак, Т. Борщ, Р. Ільницький;
- 11.00 дол.: А. Гнатишак;
- по 10.00 дол.: Е. Бровар, К. Демчак, А. Яворський, В. Кліш, С. Кобаса, П. Сердюк, Т. Федак;
- 9.00 дол.: О. Онищук;
- по 8.00 дол.: М. Нейлко, М. Фалат, О. Левицький, П. Шевчук, М. Сташків, С. Шкірпан, В. Орисік, С. Гальчик, Б. Романів, Я. Ячмінська, М. Кухта, П. Данчук, Д. Воях, В. Панчак, Р. Рабарський, Ст. Бігуняк, І. Котляр;
- по 6.00 дол.: І. Шурин, М. Яворський, М. Мицьо, Т. Москаль, Н. Світлична, О. Чичула, М. Савчак, М. Бойківа, І. Тимчина, І. Грицко, А. Каніщак, Я. Кописцянський, М. Левчик, Л. Гой, Е. Кляпач, І. Лисяк, М. Дран, Ст. Ротко, М. Гнатик, Л. Радь, В. Коцур;
- по 5.00 дол.: М. Дзіман, В. Матлага, А. Моряк, В. Кікта, І. Васічко, В. Дитиняк, Е. Баюс;
- по 4.00 дол.: А. Криницький, Ст. Хома, С. Гамрат, М. Марин, Д. Секелік, А. Вариха, Т. Малиняк, І. Романишин, В. Якима;

Згідно з журналістичною практикою, редакція приймає тільки оригінали статей чи дописів.
Статті, які були вислані/надруковані в інших журналах чи часописах не будемо поміщувати.

Редакція не приймає матеріалів не підписаніми авторами та застерігає за собою право скро-
чувати статті та правити мову. Прислані матеріали редакція не повертає.

Статті підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції. Редакція не
буде поміщувати неввічливих, образливих для кого-небудь висловів.

Передрук матеріалів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної назви журналу.
Адреса: "LEMKIVSHCHYNA" Magazine, P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA

"LEMKIVSHCHYNA" Magazine is published quarterly by Organization for Defense of Lemko Western Ukraine, Inc., P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Subscription Rate: in the United States of America \$ 12.00 per year (Bulk mail), in countries other than U.S., annual subscription is \$ 16.00 in U.S. currency; single copy: US \$3.00.

Квартальник "ЛЕМКІВЩИНА" видає Організація Оборони Лемківщини в Америці.
Адреса: P.O. Box 7, Clifton, NJ 07011-0007, USA.

Річна передплата: в США 12.00 ам. дол. звичайною поштою; в країнах поза межами США 16.00 ам. дол. річно; ціна поодинокого числа 3.00 ам. дол.

ДАРУНКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ЛЕМКІВСЬКОГО МУЗЕЮ В СТЕМФОРДІ, Кт.

- Монтаж малюнків лемківських церков.
- Картина О. Хиляка "Церква в с. Милик",
подарував 1-ий Відділ ООЛ в Нью-Йорку.
- 8 лемківських "календарів" за 1966-73 роки.
- 25 рисунків лемківських церков роботи Меланії Бескід.
- 3 рисунки Никифора Дровняка,
подарували Ева і Петро Гарайди.
- 10 фотографій села Гирова,
подарував Володимир Максимович.

Дякуємо!

по 3.00 дол.: о. М. Бундз, М. Гривна, А. Войтович, І. Гресь, Г. Буранич, М. Попович, Ст. Гробельський, М. Перейма, Т. Парашак, А. Підвербецький, А. Кобаса, П. Шандрук, М. Василишин, І. Попівчак, В. Кріль, І. Генсьор, Н. Краєвський, Л. Лесько, І. Дмитришин, Р. Трояновський, М. Мак, І. Москва;

по 2.00 дол.: І. Ротко, М. Савицька, А. Гавран, Я. Микитюк, П. Білій, А. Білянич;

по 1.00 дол.: І. Мельник, А. Гривна, М. Фіглюс, І. Сорока, Т. Ропицький, В. Васів, П. Бибель, Г. Савка, Д. Подберезняк.

Усім жертвам сердечно дякуємо.

Адміністрація "Лемківщини"

Return to "LEMKIVSHCHYNA"

P.O. Box 7

Clifton, NJ 07011-0007

BULK RATE
U.S. POSTAGE
PAID
CLIFTON, NJ
PERMIT NO. 937

http://lemko.org

Digitally signed by http://lemko.org

DN: cn=http://lemko.org, o=Walter
Maksimovich, ou, email=walter@lemko.org,
c=US

Date: 2009.12.27 00:17:14 -05'00'

НАШІ ВИДАННЯ

ДЕРЕВ'ЯНА АРХІТЕКТУРА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ 40.00 ам.дол.
(альбомний формат, тверда оправа)

АННАЛИ, Ч. 4. Матеріали про Лемківщину 15.00 ам.дол.
(тверда, полотняна оправа, 256 стор.)

АННАЛИ, Ч. 5. матеріали-документи про Лемківщину 20.00 ам.дол.
(тверда, полотняна оправа, 256 стор.)

Марія Остромира. ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ. Повість. 10.00 ам.дол.
(тверда, кольорова оправа, 264 стор.)

Т. і М. Лопаткевич. МАЛА САКРАЛЬНА АРХІТЕКТУРА ЛЕМКІВЩИНИ 25.00 ам.дол.
(тверда, полотняна оправа, 490 стор.)

"БУДЬ ЗДРАВА ЗЕМЛИЦЕ" 5.00 ам.дол.
(українські народні пісні про еміграцію)

До замовлення просимо ласково додати 2.50 дол. на покриття коштів пересилки

Замовляти на адресу:

The Lemko Research Foundation, Inc.
P.O. Box 7
Clifton, New Jersey 07011